

บทที่ 4

ความตกลงทางการค้าของศรีลังกา

ศรีลังกาเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำ (Lower Middle Income) มีประชากรประมาณ 21.4 ล้านคน และมีรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อคน (per capita income) อยู่ที่ประมาณ 4,085 เหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2017 และผลมาจากการยุติสงครามกลางเมืองภายในประเทศที่ยืดเยื้อกว่า 30 ปีในปี ค.ศ. 2009 ทำให้เศรษฐกิจของศรีลังกาเติบโตขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.8 ในปี ค.ศ. 2013-2017 และเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมมาเป็นระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการบริการ ซึ่งในปี ค.ศ. 2017 มูลค่าของเศรษฐกิจในภาคการบริการมีมากถึงร้อยละ 62.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ในขณะที่มูลค่าของเศรษฐกิจในภาคการผลิตและภาคเกษตรกรรมมีมูลค่าอยู่ที่ร้อยละ 29.6 และร้อยละ 8.2 ตามลำดับ²³⁴ นอกจากนี้ เนื่องจากศรีลังกามีความต้องการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง (Upper Middle Income) และประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Country) จึงทำให้ศรีลังกาต้องการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนกับนานาประเทศ ไม่ว่าจะเป็น การทำความตกลงทางการค้า ทั้งในระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาค โดยการเปิดเสรีทางการค้าและให้สิทธิประโยชน์ทางการค้ากับประเทศคู่ค้าที่เข้าร่วมในการทำความตกลงเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างกันมากขึ้น

4.1 ความตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคี (Bilateral Agreement) ของศรีลังกา

ความตกลงทางการค้าระดับทวิภาคี คือ ความตกลงระหว่างสองประเทศเพื่อให้สิทธิประโยชน์ทางการค้าระหว่างกันสองประเทศที่เป็นภาคีโดยไม่ให้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวกับประเทศอื่น อาทิ การลดอัตราอากรสินค้านำเข้า ซึ่งปัจจุบันศรีลังกาได้ทำความตกลงในระดับทวิภาคีกับอินเดียและปากีสถาน คือ ความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา (India-Sri Lanka Free Trade Agreement) และความตกลงการค้าเสรีปากีสถาน-ศรีลังกา (Pakistan-Sri Lanka Free Trade Agreement)

4.1.1 ความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา (India - Sri Lanka Free Trade Agreement)²³⁵

4.1.1.1 ความเป็นมา

ความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา มีการลงนามเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม ปี ค.ศ. 1998 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ปี ค.ศ. 2000

²³⁴ World Bank Over View Sri Lanka, [online], <http://www.worldbank.org/en/country/srilanka/overview>, Access date on 6/6/2018

²³⁵ Handbook on The India and Sri Lanka Free Trade Agreement, [online], <http://www.hcicolombo.org/pdf/hb-india-sl.pdf>, Access date on 8/12/2016

อินเดียเป็นประเทศคู่ภาคีของศรีลังกาที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ค.ศ. 2016 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) มูลค่า 2.26 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ และอัตราการเติบโตของ GDP สูงถึงร้อยละ 7.1 ซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคเอเชียใต้ และใหญ่เป็นอันดับ 7 ของโลก แม้ว่าในช่วงปี ค.ศ. 2001-2007 เศรษฐกิจของอินเดียจะมีส่วนแบ่งในตลาดโลก คิดเป็นเพียงร้อยละ 4.8 ของ GDP โลก แต่ในปี ค.ศ. 2008-2013 อินเดียก็สามารถเพิ่มสัดส่วนส่วนแบ่งในตลาดโลก คิดเป็นร้อยละ 6.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของโลกและในช่วงปี ค.ศ. 2014-2015 มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอีก เป็นร้อยละ 7 ซึ่งตัวเลขเหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่ง การพัฒนาและศักยภาพทางเศรษฐกิจของอินเดียที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

**ตารางที่ 4-1: ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)
เปรียบเทียบระหว่างอินเดียและศรีลังกา (ปี ค.ศ. 2012-2016)**

ประเทศ	พันล้านเหรียญสหรัฐฯ				
	2012	2013	2014	2015	2016
อินเดีย	1,828	1,857	2,035	2,090	2,264
ศรีลังกา	68	74	79	81	81

ที่มา: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=LK>

ตลาดส่งออกที่สำคัญของอินเดีย คือ สหรัฐอเมริกา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ฮองกง จีน สิงคโปร์ ตามลำดับ ซึ่งศรีลังกาเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 19 ของอินเดีย (สำหรับไทยอันดับที่ 26) โดยสินค้าส่งออกสำคัญของอินเดีย เช่น ไข่มุก น้ำมันแร่ ยานยนต์ เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ สารเคมีอินทรีย์ ผลิตภัณฑ์เภสัชกรรม เหล็กและเหล็กกล้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องจักรไฟฟ้า ชิ้นส่วนยานยนต์ และเมล็ดธัญพืช เป็นต้น

สำหรับแหล่งนำเข้าที่สำคัญของอินเดีย คือ จีน สหรัฐอเมริกา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย สวิสเซอร์แลนด์ ตามลำดับ ซึ่งศรีลังกาเป็นตลาดนำเข้าอันดับที่ 59 ของอินเดีย (สำหรับไทยอันดับที่ 21) โดยสินค้านำเข้าสำคัญของอินเดีย เช่น น้ำมันดิบ อัญมณี เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักร สารเคมีอินทรีย์ พลาสติก สัตว์มีชีวิต พืชผัก เหล็กและเหล็กกล้า อุปกรณ์ทางการแพทย์ และแร่ เป็นต้น

4.1.1.2 โครงสร้างความตกลงทางการค้า

ความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา ประกอบด้วย 17 ข้อ (“Articles”) ดังนี้

ตารางที่ 4-2: ความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา

ข้อที่ (Article)	ว่าด้วยเรื่อง
1	วัตถุประสงค์
2	คำนิยาม
3	การจัดทาสัญลักษณ์: สินค้าตามภาคผนวก (Annex) A และ B
4	ข้อยกเว้นทั่วไป: กรณีที่ไม่ได้กำหนดไว้ในข้อตกลงนี้ แต่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองความมั่นคงของประเทศ คุ้มครองศีลธรรมอันดี คุ้มครองมนุษย์ สัตว์ หรือพืช และด้านสุขภาพ และคุ้มครองคุณค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ตาม Article 20 และ Article 21 ของ General Agreement on Tariff and Trade 1994
5	หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ: ยินยอมปฏิบัติตาม Article 3 ของ GATT 1994
6	รัฐวิสาหกิจด้านการค้า (State Trading Enterprise)
7	กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (ROO)
8	มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)
9	กฎหมายภายใน: คู่สัญญาไม่มีอิสระในการบังคับใช้กฎหมายภายในสำหรับการจำกัดการนำเข้า หากมีการกำหนดราคาไม่ยุติธรรมเหมือนอุดหนุน (subsidies) หรือทุ่มตลาด (dumping) ซึ่งนิยามของ subsidies กับ dumping มีความหมายเหมือนกับที่กำหนดไว้ใน General Agreement on Tariff and Trade 1994 และเกี่ยวข้องกับ WTO Agreements
10	มาตรการที่เกี่ยวข้องกับดุลการชำระเงิน
11	คณะกรรมการร่วม
12	การประชุมปรึกษาหารือ
13	การระงับข้อพิพาท
14	ระยะเวลาและการบอกเลิกสัญญา
15	การแก้ไขเปลี่ยนแปลง
16	ภาคผนวก (Annexures to be finalized): ภาคผนวก D (i) และ D (ii) เป็นสินค้าที่ไม่ได้รับลดหย่อนภาษีศุลกากรของอินเดียและศรีลังกา ภาคผนวก E สินค้าที่อินเดียให้สัมปทานศุลกากรร้อยละ 100 ภาคผนวก F สินค้าที่ศรีลังกาให้สัมปทานศุลกากรร้อยละ 100 ซึ่งมีผลภายในระยะเวลา 60 วันนับแต่ลงนามในข้อตกลง
17	การมีผลบังคับใช้

ที่มา: รวบรวมโดยมูลนิธิ สวค.

4.1.1.3 หลักการและวัตถุประสงค์ของการทำความตกลงการค้า

- (1) เพื่อส่งเสริมการขยายขอบเขตความร่วมมือทางด้านการค้าและการลงทุนของอินเดียและศรีลังกา
- (2) เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่เป็นธรรมสำหรับการแข่งขันทางการค้าของอินเดียและศรีลังกา
- (3) ในการปฏิบัติตามข้อตกลงนี้ คู่สัญญาทางการค้าทั้งสองประเทศจะต้องดำเนินการตามหลักต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน (Principle of Reciprocity) ซึ่งกำหนดว่า หากประเทศหนึ่งให้ประโยชน์แก่อีกประเทศหนึ่ง ประเทศที่ได้รับประโยชน์จะต้องเสนอประโยชน์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและใกล้เคียงกันเป็นการตอบแทน
- (4) เพื่อลดและยกเลิกอุปสรรคการค้า (Trade Barriers) ทั้งหมดของอินเดียและศรีลังกา

4.1.1.4 รูปแบบการลดภาษีศุลกากร

เนื่องจากสินค้าส่งออกสำคัญของอินเดียที่ส่งออกมายังศรีลังกา เช่น ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ผ้าฝ้าย เส้นด้าย น้ำตาล และยารักษาโรค เป็นต้น ในขณะที่ศรีลังกามีการส่งสินค้าที่สำคัญ ประเภทเครื่องเทศ เยื่อกระดาษ ยาง และเครื่องใช้ไฟฟ้าไปยังอินเดียเช่นกัน เมื่อมีการทำความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกาจึงมีรูปแบบการลดภาษี (modality) โดยผูกพันการเปิดตลาดในพิกัดศุลกากรระดับ 6 หลัก ดังนี้

ตารางที่ 4-3: รูปแบบการลดภาษีศุลกากร ความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา

ประเภทการลดภาษี	ประเทศ	
	อินเดีย	ศรีลังกา
1. สินค้าที่ได้รับการยกเว้นภาษี (Zero Duty)	1.1 ยกเลิกภาษีขั้นต้นที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ จำนวน 1,357 รายการ เช่น ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ผ้าฝ้าย เส้นด้าย น้ำตาล และยารักษาโรค เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีมูลค่าการค้าสูง 1.2 ทยกอลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 ภายในเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ จำนวน 2,870 รายการ รวมทั้งหมด 4,227 รายการ (ร้อยละ 78.12)	1.1 ยกเลิกภาษีขั้นต้นที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ จำนวน 319 รายการ เช่น เครื่องเทศ เยื่อกระดาษ ยาง และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น 1.2 ทยกอลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 ภายในเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ จำนวน 889 รายการ 1.3 ทยกอลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 ภายใน 8 ปี นับแต่วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ จำนวน 1,594 รายการ รวมทั้งหมด 2,802 รายการ (ร้อยละ 69.67)
2. สินค้าที่ได้รับการกำหนดอัตราภาษีตามโควตาสินค้า	2.1 ลดภาษีร้อยละ 75 - เครื่องนุ่งห่มไม่เกิน 5 ล้านชิ้นต่อปี (ต้องผลิตจากผ้าที่มีถิ่นกำเนิดในอินเดีย) 2.2 ลดภาษีร้อยละ 50 - ชาไม่เกิน 15 ล้านกิโลกรัมต่อปี - เครื่องนุ่งห่ม (CH 61-62) 223 รายการ รวมไม่เกิน 8 ล้านชิ้นต่อปี (ร้อยละ 4.16) 2.3 ลดภาษีร้อยละ 50 - เครื่องนุ่งห่ม (CH 51-56, 58-60, 63) 528 รายการ รวมไม่เกิน 8 ล้านชิ้นต่อปี (ร้อยละ 9.76)	-
3. สินค้าที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์	อินเดียกำหนดสินค้าที่ไม่ได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี อาทิ <ul style="list-style-type: none"> • สินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากการเย็บ ปัก ถัก ร้อย อื่นๆ ได้แก่ ตะกร้า หรือเครื่องจักรสานต่างๆ สินค้าประเภทสิ่งทอต่างๆ • สินค้าเกษตรกรรม ได้แก่ เนื้อแกะแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์จากฟาง รวมทั้งหมด 431 รายการ (ร้อยละ 7.97)	ศรีลังกากำหนดสินค้าที่ไม่ได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี อาทิ <ul style="list-style-type: none"> • สินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม และบุหรี ผลิตภัณฑ์จากการเย็บ ปัก ถัก ร้อย อื่นๆ เช่น ตะกร้า หรือเครื่องจักรสานต่างๆ รองเท้า • สินค้าเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากนม น้ำผึ้งธรรมชาติ ต้นไม้และต้นพืช ชา กาแฟ ผลิตภัณฑ์จากฟาง รวมทั้งหมด 1,220 รายการ (ร้อยละ 30.33)

ที่มา: รวบรวมโดยมูลนิธิ สวค.

4.1.1.5 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin: ROO)

กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า คือ หลักเกณฑ์ที่ตกลงกันเพื่อพิจารณาว่าสินค้าต่าง ๆ นั้นมีถิ่นกำเนิดจากที่ใด ซึ่งใช้วิเคราะห์ว่าสินค้านำเข้านั้นจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามความตกลงทางการค้าหรือไม่ โดยความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกาได้กำหนดให้เฉพาะสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศคู่สัญญาเท่านั้นที่จะมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกา โดยหลักเกณฑ์ในการกำหนดถิ่นกำเนิดสินค้าตามความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกา มีดังนี้

(1) สินค้าที่ผลิตหรือได้มาจากภายในประเทศทั้งหมด (products wholly produced or obtained) จะนับเป็นสินค้านั้นมีถิ่นกำเนิดในประเทศตามความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกาทันที (Automatic) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสินค้าตามหลัก wholly produced or obtained ดังนี้

- (1.1) วัตถุดิบหรือแร่ที่ได้มาจากดิน น้ำ หรือพื้นใต้ทะเลในประเทศนั้น
- (1.2) ผักที่ได้จากการเก็บเกี่ยวตามฤดูกาลในประเทศนั้น
- (1.3) สัตว์หรือสิ่งมีชีวิตที่เกิดและโตในประเทศนั้น
- (1.4) ผลิตภัณฑ์จากสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตที่เกิดและโตในประเทศนั้น
- (1.5) ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการล่าสัตว์ หรือการจับสัตว์ในประเทศนั้น
- (1.6) ผลิตภัณฑ์จากปลาทะเล (Sea Fishing) หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำอื่นๆ (Other Marine Product) ที่ได้จากทะเลหลวง (High Sea) โดยเรือของประเทศนั้น
- (1.7) ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการหรือถูกทำขึ้นบนเรือ (Factory Ship) โดยมีลักษณะใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์ตามข้อ (1.6)
- (1.8) ของใช้แล้วที่รวบรวมได้ในประเทศนั้น เฉพาะที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบ
- (1.9) เศษของสินค้าหรือวัตถุดิบที่ได้จากการผลิต กระบวนการผลิต หรือการบริโภคซึ่งได้กระทำในประเทศนั้น
- (1.10) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากใต้ทะเลหรือพื้นดินใต้ทะเลซึ่งตั้งอยู่นอกเขตน่านน้ำของประเทศนั้น แต่มีบทบัญญัติอื่นที่กำหนดให้ประเทศนั้นมีสิทธิในการแสวงหาประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวได้
- (1.11) สินค้าที่ผลิตขึ้นจากผลิตภัณฑ์ตามข้อ (1.10)

(1) สินค้าที่ไม่ใช่ wholly produced or obtained เป็นสินค้าที่ไม่สามารถผลิตให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ wholly produced or obtained ข้างต้นได้ แต่สามารถได้ถิ่นกำเนิดสินค้าหากเข้าหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1.1) หลักการผสมระหว่างหลักการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศและหลักการเปลี่ยนแปลงพิกัดในระดับประเภท

หลักการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศ (Domestic Value Addition: DVA) เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดสัดส่วนขั้นต่ำของผลรวมการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศ ซึ่งตามความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกาได้กำหนดให้สินค้าสำเร็จรูป (Finished Product) ต้องมีการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศ (DVA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของมูลค่า F.O.B.

นอกจากนั้น ยังสามารถใช้การสะสมถิ่นกำเนิดจากคู่เจรจา (accumulate) ได้ด้วย แต่จะต้องมีวัตถุดิบ รวมกับมูลค่าเพิ่มจากประเทศผู้ส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของมูลค่า F.O.B. ยกตัวอย่างเช่น หากอินเดีย ต้องการส่งออกไปยังศรีลังกานั้น สามารถใช้วัตถุดิบจากศรีลังกามาแปรรูปในอินเดียได้ แต่มีเงื่อนไข 2 ประการ คือ จะต้องใช้วัตถุดิบหรือมีมูลค่าเพิ่มจากอินเดียไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของ มูลค่า F.O.B. และ มูลค่าวัตถุดิบรวมกับมูลค่าที่เพิ่มขึ้นนั้นต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของมูลค่า F.O.B. จึงจะได้ถิ่นกำเนิดสินค้า

ทั้งนี้ วัตถุดิบจากศรีลังกาจะต้อง (1) มีกระบวนการผลิตขั้นตอนสุดท้ายเสร็จสิ้นในศรีลังกา และ (2) สินค้านั้นจะต้องมีการส่งมอบกันโดยตรงระหว่างประเทศคู่สัญญา โดยไม่ผ่านประเทศที่สาม

(1.2) หลักการเปลี่ยนแปลงพิกัดในระดับประเภท (Change of Tariff Heading: CTH) เป็นหลักที่พิจารณา ถึงการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของสินค้าที่จะถือว่าได้ถิ่นกำเนิดก็ต่อเมื่อสินค้านั้นถูกจำแนก พิกัดให้อยู่ใน ตอน ประเภท หรือประเภทย่อย ที่แตกต่างไปจากพิกัดของวัสดุที่นำเข้ามาใช้ในการ ผลิตสินค้านั้น ซึ่งตามความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา ได้กำหนดให้วัตถุดิบหรือสินค้า ที่มีลักษณะเป็น Finished Product ที่จะได้รับถิ่นกำเนิดตามความตกลงฯ นี้ จะต้องมีการ เปลี่ยนแปลงในระดับ 4 หลัก คือ มีการเปลี่ยนแปลงในระดับประเภท เช่น การนำเส้นใยมาผลิต เป็นสิ่งทอ เป็นต้น

(2) ราคาของวัตถุดิบชิ้นส่วน และผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามหลักถิ่นกำเนิด (Non-Originating) มีดังนี้

(2.1) ราคา C.I.F. ณ เวลानำเข้าสำหรับวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์ที่เป็นถิ่นกำเนิด

(2.2) ราคาขั้นตอนที่แน่นอนที่ได้จ่ายไปสำหรับวัตถุดิบ ชิ้นส่วน หรือผลิตภัณฑ์ซึ่งไม่ได้ มีถิ่นกำเนิดในประเทศคู่สัญญาซึ่งเป็นประเทศมีการทำงานหรือดำเนินกระบวนการเกิดขึ้น

ข้อสังเกต ความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกา กำหนดให้กระบวนการอย่างง่าย (Insufficient Working or Processing) เช่น การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ การผสมผลิตภัณฑ์ ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ ตามหลักถิ่นกำเนิดสินค้า แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในระดับประเภท (Change of Tariff Heading) ก็ตาม โดยการดำเนินกระบวนการที่ถือว่าเป็นกระบวนการอย่างง่ายตามความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรี ลังกา มีกรณีดังนี้

- การถนอมอาหารหรือการรักษาสินค้าให้เป็นไปตามเงื่อนไขในระหว่างการขนส่งและการ คลังสินค้า (เช่น การทำให้แห้ง การแช่แข็ง และการแช่เกลือ เป็นต้น)
- การปิดฝู่น การกรอง การตัดแยก การผสม การล้าง และการวาด
- การฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร

(3) การขอใบรับรองถิ่นกำเนิด (Certificate of Origin) ผู้ส่งออกสามารถขอใบรับรองถิ่นกำเนิด สำหรับผลิตภัณฑ์ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในอินเดียและศรีลังกา สำหรับศรีลังกาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรับผิดชอบในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิด คือ กรมพาณิชย์ (Department of Commerce) ส่วนใน อินเดีย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการออกใบรับรองถิ่นกำเนิด คือ คณะกรรมการตรวจสอบการ ส่งออก (Export Inspection Council)

4.1.1.6 การระงับข้อพิพาท

การระงับข้อพิพาทตามความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกา กำหนดให้ข้อพิพาททางการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาทางการค้าทั้งสองประเทศจะถูกส่งไปยังสภาระงับข้อพิพาท (The Nodal Apex Chamber) เพื่อระงับข้อพิพาทโดยวิธีการสมานฉันท์ และข้อพิพาทดังกล่าวจะถูกส่งไปยังสภาระงับข้อพิพาทผ่านการประชุมร่วมกันของสภาตราบเท่าที่สามารถเจรจาต่อรองกันได้ แต่ถ้าการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีสมานฉันท์ไม่สำเร็จ ข้อพิพาทดังกล่าวจะถูกส่งไปยังอนุญาโตตุลาการเพื่อให้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด

4.1.1.7 พิธีการศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า

นอกจากการลดอุปสรรคทางการค้าในด้านภาษีแล้ว ต้นทุนทางการค้ายังคงมีอยู่ในรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะความล่าช้าและความไม่แน่นอนในการเคลื่อนย้ายสินค้าข้ามพรมแดน การผ่านพิธีการศุลกากร และการปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎระเบียบอื่นๆ ซึ่งถือเป็นต้นทุนของภาคธุรกิจ จึงมีการกำหนดเกี่ยวกับกระบวนการศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้าขึ้น ซึ่งตามความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกา ได้กำหนดให้ประเทศคู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ อันอยู่ภายใต้หลักการไม่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ผลิตภณณ์นำเข้าซึ่งผ่านพิธีการศุลกากรมาแล้วต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติในลักษณะที่จะส่งผลเป็นการปกป้องผลิตภณณ์ภายในประเทศ ทำให้ผลิตภณณ์ภายในประเทศอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบทางการตลาดยิ่งกว่าผลิตภณณ์นำเข้า เช่น การกำหนดอัตราภาษีสูงขึ้นสำหรับผลิตภณณ์ชนิดเดียวกันที่มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศ การกำหนดมาตรการตรวจสอบสำหรับผลิตภณณ์นำเข้าเป็นพิเศษยิ่งกว่าผลิตภณณ์ในประเทศ ย่อมไม่สามารถทำได้

(4) การส่งออก โดยทั่วไปเอกสารที่ต้องใช้สำหรับการส่งออกมีทั้งหมด 10 รายการ แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าที่ส่งออก ซึ่งรายการเอกสารที่ใช้สำหรับการส่งออกมี ดังนี้

- แบบฟอร์มศุลกากร (Customs Declaration Form)
- ใบยืนยันการส่งสินค้า (Proforma Invoice)
- ใบกำกับสินค้า (Commercial Invoice)
- ใบรับรองถิ่นกำเนิด (Certificate of Origin)
- L/C หรือหลักฐานการชำระเงินล่วงหน้า
- ใบเสร็จรับเงิน (Purchase Bill)
- ใบตราส่งสินค้าทางอากาศ (Consignment Note)
- ใบตราส่งสินค้าทางเรือ (Bill of Lading)
- ใบส่งของ (Delivery Order)
- เอกสารประกันภัย (Insurance)

(5) การนำเข้า เอกสารสำหรับการนำเข้าสินค้าโดยทั่วไปจะมีจำนวนรายการเท่ากับเอกสารการส่งออก ดังต่อไปนี้

- แบบฟอร์มศุลกากร (Customs Declaration Form)
- รายการสินค้า (Packing List)
- ใบยืนยันการส่งสินค้า (Proforma Invoice)

- ใบกำกับสินค้า (Commercial Invoice)
- ใบรับรองถิ่นกำเนิด (Certificate of Origin)
- ใบตราส่งสินค้าทางเรือ (Bill of Lading)
- L/C หรือหลักฐานการชำระเงินล่วงหน้า
- ใบเสร็จรับเงิน (Purchase Bill)
- ใบตราส่งสินค้าทางอากาศ (Consignment Note)
- เอกสารประกันภัย (Insurance)

4.1.1.8 มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)

มาตรการปกป้อง เป็นมาตรการที่ประเทศผู้นำเข้าใช้ในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศที่อาจได้รับความเสียหายจากสินค้านำเข้าที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศ เช่น การยกเว้นสิทธิพิเศษตามความตกลงเป็นการชั่วคราว ซึ่งตามความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกาได้กำหนดว่ามาตรการปกป้องสามารถนำมาใช้ได้ เมื่อสินค้านำเข้ามีพฤติการณ์หรือปริมาณที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสินค้าภายในประเทศคู่สัญญา ประเทศคู่สัญญานั้นสามารถใช้มาตรการปกป้องดังกล่าวกับสินค้านำเข้าจากประเทศคู่สัญญาได้ แต่จะต้องปรึกษาหารือกันโดยมีการตั้งคณะกรรมการร่วมกัน (Joint Committee) ของประเทศคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเพื่อแก้ปัญหาภายใน 60 วัน

4.1.1.9 ผลจากการทำความตกลงทางการค้า

ก่อนที่ความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา มีผลบังคับใช้ (ปี ค.ศ. 1990-2000) อินเดียและศรีลังกามีการค้าขายระหว่างกันยังไม่มาก โดยศรีลังกานำเข้าจากอินเดียในปี ค.ศ. 1990 1995 2000 มูลค่า 183 516 และ 669 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ ส่งออกไปยังอินเดียมูลค่า 71 97 และ 80 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ และมีการค้าระหว่างกันมูลค่า 254 613 และ 749 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ โดยศรีลังกาเป็นฝ่ายเสียดุลการค้ามาโดยตลอด

ภายหลังจากความตกลงการค้าเสรีอินเดีย-ศรีลังกา มีผลบังคับใช้ ทั้งสองประเทศมีการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งในปี ค.ศ. 2017 มูลค่าการส่งออกของศรีลังกาไปยังอินเดียมีมูลค่าสูงถึง 789.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นประมาณร้อยละ 6.7 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด โดยปัจจุบันอินเดียเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 3 ของศรีลังกา รองจากสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ (สำหรับไทยอันดับที่ 34) และปัจจุบันอินเดียเป็นตลาดนำเข้าอันดับที่ 1 ของศรีลังกา (สำหรับไทยอันดับที่ 8) มีมูลค่าการนำเข้า 4,494 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 21 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด

4.1.1.10 ความสำคัญต่อไทย

FTA อินเดีย-ศรีลังกา มีความสำคัญต่อไทย 2 ประการ กล่าวคือ (1) เป็นโอกาสให้นักลงทุนไทยสามารถใช้ศรีลังกาเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกสินค้าไปยังอินเดีย กล่าวคือ จากการศึกษาพบว่าสินค้าที่จะได้ประโยชน์ ได้แก่ สินค้าเกือบทุกประเภท ยกเว้น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า โดยจะต้องมีการผลิตในศรีลังกาไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 หรือมีการเปลี่ยนแปลงพิกัดสินค้านับระดับพิกัด 4 หลัก ตามกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อใช้สิทธิประโยชน์จาก FTA อินเดีย-ศรีลังกาในการส่งออกสินค้าจากศรีลังกาไปยังอินเดีย (2) ด้านการกำหนดท่าทีการทำ FTA ของศรีลังกานั้น พบว่ารายการสินค้าอ่อนไหวที่ศรีลังกา กำหนด คือ เครื่องนุ่งห่ม

และเครื่องดื่ม เช่น ชา เนื่องจากเป็นสินค้าที่ทั้งอินเดียและศรีลังกามีศักยภาพสูงมากในตลาดโลกในฐานะผู้ผลิตและส่งออก จึงเห็นว่าศรีลังกาเลือกพิจารณาสินค้าอ่อนไหวจากศักยภาพของคู่แข่งเป็นหลัก ส่วนด้านกฎถิ่นกำเนิดสินค้านั้นเห็นได้ว่า ศรีลังกาไม่ได้มีการเจรจาที่ซับซ้อนนักในความตกลงนี้

ทั้งนี้ ไทยอาจใช้รายการสินค้าที่ศรีลังกานำเข้าจากอินเดียอย่างมีนัยยะสำคัญมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับจัดทำท่าทีในการเจรจาเปิดเสรีการค้าระหว่างไทย-ศรีลังกา เพื่อผลักดันให้ศรีลังกาเปิดตลาดสินค้าในรายการสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออก เช่น ปูนซีเมนต์ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และกระดาษ เป็นต้น รวมทั้งสามารถพิจารณาใช้ศรีลังกาเป็นฐานการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังอินเดียได้ด้วย

4.1.2 ความตกลงการค้าเสรีปากีสถาน-ศรีลังกา (Pakistan and Sri Lanka Free Trade Agreement)²³⁶

4.1.2.1 ความเป็นมา

ความตกลงการค้าเสรีปากีสถาน-ศรีลังกา มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2005 สำหรับสภาพเศรษฐกิจของปากีสถานนั้นมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 27 ของโลก และหากพิจารณาตามอำนาจการซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP) เศรษฐกิจของปากีสถานจัดอยู่ในอันดับที่ 47 ของโลก โดยมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบกึ่งอุตสาหกรรม (Semi-industrialized economy) ซึ่งประกอบด้วยอุตสาหกรรมสิ่งทอ (Textiles) เคมีภัณฑ์ (Chemicals) การผลิตอาหาร (Food processing) การเกษตร (Agriculture) และอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งในปี ค.ศ. 2007-2008 มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ที่ร้อยละ 6 และในปี ค.ศ. 2016 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อยู่ที่มูลค่า 278.91 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ทำให้ปากีสถานถือเป็นประเทศคู่ค้าที่มีความสำคัญต่อศรีลังกา²³⁷

ตารางที่ 4-4: ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปากีสถานและศรีลังกา ระหว่างปี ค.ศ. 2012-2016

ประเทศ	พันล้านเหรียญสหรัฐฯ				
	2012	2013	2014	2015	2016
ปากีสถาน	224.38	231.22	244.36	270.56	278.91
ศรีลังกา	68.43	74.32	79.36	80.61	81.32

ที่มา <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=PK>

4.1.2.2 โครงสร้างความตกลงทางการค้า

ความตกลงการค้าเสรีปากีสถาน-ศรีลังกา ประกอบด้วย 17 ข้อ (“Article”) ดังนี้

²³⁶ ความตกลงทางการค้าประเทศปากีสถานและประเทศศรีลังกา (Pakistan and Sri Lanka Free Trade Agreement), [online], <http://wits.worldbank.org/GPTAD/PDF/archive/Pakistan-SriLanka.pdf>, Access date on 8/12/2016

²³⁷ สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองการาจี, สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน, [online], <http://www.thaiembassy.org/karachi/th/thai-people/19372%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B9%80%E0%B8%9A%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%99.html>. Access date on 5/2/2017

ตารางที่ 4-5: ความตกลงการค้าเสรีปากีสถาน-ศรีลังกา

ข้อที่ (Article)	ว่าด้วยเรื่อง
1	วัตถุประสงค์
2	คำนิยาม
3	มาตรการกีดกันทางภาษี มาตรการกึ่งภาษี และอุปสรรคทางการค้าที่มีใช่อีก
4	ข้อยกเว้นทั่วไป
5	หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ
6	รัฐวิสาหกิจด้านการค้า (State Trading Enterprise)
7	กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (ROO)
8	มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)
9	กฎระเบียบภายในประเทศ
10	มาตรการบัญชีเกี่ยวข้องกับดุลการชำระเงิน
11	คณะกรรมการร่วม
12	การประชุมปรึกษาหารือ
13	การระงับข้อพิพาท
14	ระยะเวลาและการบอกเลิกสัญญา
15	การแก้ไขเปลี่ยนแปลง
16	ภาคผนวก (Annexures to be finalized): ภาคผนวก A กำหนดเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ได้ลดภาษีและไม่ได้สิทธิพิเศษทางภาษีซึ่งออกโดยปากีสถาน และ ภาคผนวก B กำหนดเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ได้ลดภาษีและไม่ได้สิทธิพิเศษทางภาษีซึ่งออกโดยศรีลังกา และ ภาคผนวก C เป็น ROO ซึ่งจะมีผลภายในระยะเวลา 90 วันนับแต่วันที่ได้ลงนามในข้อตกลงนี้
17	การมีผลบังคับใช้

ที่มา: รวบรวมโดยมูลนิธิ สวค.

4.1.2.3 หลักการและเหตุผลของการทำความตกลงทางการค้า

หลักการและวัตถุประสงค์ของการทำความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกา มีดังนี้

- (1) เพื่อขยายขอบเขตความร่วมมือทางการค้าทั้งด้านสินค้าและบริการ ตลอดจนความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างปากีสถานและศรีลังกา
- (2) เพื่อกำหนดเงื่อนไขการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมทั้งทางด้านสินค้าและบริการของปากีสถานและศรีลังกา
- (3) เพื่อลดและยกเลิกอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านสินค้าและบริการ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและขยายความร่วมมือในระดับทวิภาคีไปสู่ระดับโลก

4.1.2.4 รูปแบบการลดภาษีศุลกากร

เนื้อหาและสาระสำคัญของความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกาโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายกับความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกา แต่ในความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกาได้มีการพิจารณาทบทวนข้อได้เปรียบเสียเปรียบทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศใหม่ซึ่งมีรูปแบบการลดภาษี (modality) โดยผูกพันการเปิดตลาดสินค้าที่พิกัดศุลกากรระดับ 6 หลักดังนี้

ตารางที่ 4-6: รูปแบบการลดภาษีศุลกากรความตกลงการค้าเสรีปากีสถาน-ศรีลังกา

ประเภทการลดภาษี	ประเทศ	
	ปากีสถาน	ศรีลังกา
1. สินค้าที่ได้รับการยกเลิภาษี (Zero Duty)	<ul style="list-style-type: none"> • สินค้าอุตสาหกรรม เช่น ผลิตภัณฑ์จาก โพลีเมอร์ ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำจากยาง ผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทำจากไม้ เส้นไหมและผลิตภัณฑ์จากเส้นไหม • สินค้าเกษตรกรรม เช่น ปลาสดและแช่แข็ง เช่น ปลาแซลมอน ปลาทูน่า ปลาคอด ผลไม้สดและอบแห้ง เช่น สับปะรด เครื่องเทศ เช่น อบเชย กานพลู ลูกจันทน์เทศ น้ำผลไม้ชนิดต่างๆ เป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นภาษี เมื่อมีการนำเข้าไปยังปากีสถาน <p>รวมทั้งหมด 5,616 พิกัดศุลกากร (ร้อยละ 88.62 ของพิกัดศุลกากรทั้งหมด 6,337 พิกัด)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • สินค้าอุตสาหกรรม เช่น สารเคมีพวกคาร์บอน เตตระคลอไรด์ สารเคมีพวกเตตระไฮโดรคาร์บอน พลาสติกของสารดังกล่าว พื้นรองเท้าที่ทำจากยางหรือพลาสติก เซรามิก อานม้า • สินค้าเกษตรกรรม เช่น อัลมอนต์ ผลไม้สดต่างๆ เช่น ส้มแมนดาริน แอปเปิ้ล เมล็ดยี่ห่วย่า ไบกะเพรา และเครื่องเทศต่างๆ <p>รวมทั้งหมด 5,260 พิกัดศุลกากร (ร้อยละ 82.16 ของพิกัดศุลกากรทั้งหมด 6,402 พิกัด)</p>
2. สินค้าที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์	<p>ปากีสถาน กำหนดสินค้าไม่ได้รับการยกเว้นภาษี เมื่อนำเข้ามาจากศรีลังกา ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> • สินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์จากพลาสติก พรหม รองเท้า ผลิตภัณฑ์จากยาง เซรามิก ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ • สินค้าเกษตร ได้แก่ น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์ น้ำมันละหุ่ง ผลิตภัณฑ์จากนม <p>รวมทั้งหมด 721 พิกัดศุลกากร (ร้อยละ 11.38 ของพิกัดศุลกากรทั้งหมด)</p>	<p>ศรีลังกา กำหนดสินค้าที่ไม่ได้รับการยกเว้นภาษี เมื่อนำเข้ามาจากปากีสถาน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> • สินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากยาง เซรามิก ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ ผลิตภัณฑ์จากโลหะ รองเท้า รถยนต์ • สินค้าเกษตรกรรม ได้แก่ ไม้สดและแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์จากนม ทูน่าสดและทูน่าแช่แข็ง มะเขือเทศสด สตรอเบอร์รี่แช่แข็ง <p>รวมทั้งหมด 1,142 พิกัดศุลกากร (ร้อยละ 17.84 ของพิกัดศุลกากรทั้งหมด)</p>
3. สินค้าที่ได้รับการกำหนดอัตราภาษีตามโควตาสินค้า	<p>3.1 ลดร้อยละ 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชา จำนวน 10,000 ตันต่อปี ส่วนจำนวนที่เกินให้ปรับไปใช้อัตราตามหลัก Most-Favored Nation <p>3.2 ลดร้อยละ 35</p> <ul style="list-style-type: none"> - เครื่องนุ่งห่ม (21 รายการ) รวมไม่เกิน 3 ล้านชิ้นต่อปี (แต่ละรายการไม่เกิน 200,000 ชิ้น) - ไบพลู ไม่เกิน 1,200 ตันต่อปี 	<p>3.1 ลดร้อยละ 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้าวสายพันธุ์ Basmati จำนวน 6,000 ตันต่อปี - มันฝรั่งจำนวน 1,000 ตันต่อปี โดยจำแนกเป็น 2 ช่วงระยะเวลา คือ 2 ใน 3 ของโควตาที่ส่งออกในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 1 ใน 3 ของโควตาที่ส่งออกในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน
4. Margin Of Preference ส่วนต่างระหว่างอัตราภาษีนำเข้าปกติที่ผูกพันไว้กับ WTO กับอัตราภาษีนำเข้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ภายใต้การเจรจาความตกลงการค้าระหว่างประเทศหรือกลุ่มประเทศ	<p>กระเบื้องเซรามิก (HS 690710 กับ 690810) เครื่องครัว (HS 691110 กับ 691190) พอร์ซเลน</p>	-

ที่มา : Factual Presentation Free Trade Agreement between Pakistan and Sri Lanka (Goods) by WTO

ทั้งนี้ ปากีสถานและศรีลังกา ยังได้กำหนดโควตาสำหรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี (Tariff Rate Quotas: TRQ) โดยระบุจำนวนสินค้านำเข้าที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ไม่ว่าจะเป็นภาษีในอัตราร้อยละ 0 หรือ อัตรพิเศษก็ตาม หากสินค้านำเข้ามีจำนวนเกินจากโควตาที่กำหนดไว้ สินค้าส่วนที่เกินนั้นก็อยู่ภายใต้อัตรา ภาษีปกติ²³⁸ โดยทั้งสองประเทศมีการกำหนดโควตาสินค้า ดังนี้

- 1) อัตราภาษีสำหรับการกำหนดโควตาสินค้าของปากีสถานต่อศรีลังกา
 - ชา ได้รับการยกเว้นภาษีจำนวน 10,000 ตันต่อปี หากเกินกว่านั้นใช้อัตราตามหลักปฏิบัติ อย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored Nation)
 - เครื่องนุ่งห่ม จำนวน 21 รายการ ได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดภาษีร้อยละ 35 รวมกันไม่ เกิน 3 ล้านชิ้นต่อปี และแต่ละรายการไม่เกิน 200,000 ชิ้น
 - ใบพลู ได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดภาษีร้อยละ 35 จำนวนไม่เกิน 1,200 ตันต่อปี
- 2) อัตราภาษีสำหรับการกำหนดโควตาสินค้าของศรีลังกาต่อปากีสถาน
 - ข้าวสายพันธุ์ Basmati ได้รับการยกเว้นภาษีจำนวน 6,000 ตันต่อปี
 - มันฝรั่งได้รับการยกเว้นภาษีจำนวน 1,000 ตันต่อปี โดยจำแนกเป็น 2 ช่วงระยะเวลา คือ 2 ใน 3 ของโควตาที่ส่งออกในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม และ 1 ใน 3 ของโควตาที่ส่งออก ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน

4.1.2.5 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin: ROO)²³⁹

สำหรับความตกลงด้านกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้านี้ระหว่างปากีสถานและศรีลังกาจะมีเนื้อหาสาระ คล้ายกับความตกลงระหว่างอินเดียและศรีลังกา โดยความตกลงระหว่างปากีสถานและศรีลังกา กำหนด หลักเกณฑ์ในการพิจารณาถิ่นกำเนิดของสินค้าและผลิตภัณฑ์ไว้ 2 ประเภท กล่าวคือ

(1) หลัก Wholly Obtained ซึ่งกำหนดให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็น Wholly Obtained มี แหล่งกำเนิดในประเทศคู่สัญญาตามความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกาทันที

(2) หลัก Not Wholly Obtained เป็นกรณีที่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในประเทศผู้ส่งออกไม่ได้มีลักษณะ สอดคล้องกับหลัก Wholly Obtained แต่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวอาจมีแหล่งกำเนิดในประเทศ ผู้ส่งออกตามความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกาได้ หากเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(2.1) มีการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศ (Domestic Value Addition: DVA) โดยกำหนดให้สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่จะได้รับถิ่นกำเนิด จะต้องมีการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศคู่สัญญาที่ อัตราร้อยละ 35 ซึ่งเป็นอัตราเดียวกับที่กำหนดไว้ในความตกลงทางการค้าระหว่าง อินเดียและศรีลังกา

(2.2) ตามหลักการสะสมแหล่งกำเนิด (Cumulative Rule of Origin) กล่าวคือ เป็นกรณี ที่สินค้าที่ได้ถิ่นกำเนิดในประเทศหนึ่ง ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตสินค้า สำเร็จรูปในอีกประเทศหนึ่งเพื่อให้ได้ถิ่นกำเนิดตามความตกลงทางการค้า ซึ่งจะ กำหนดให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต้องมีการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศในอัตราร้อย ละ 35 และจะต้องเป็นการเพิ่มมูลค่าขั้นสุดท้ายในประเทศคู่สัญญาผู้ส่งออกไม่น้อย กว่าร้อยละ 25 จึงจะได้รับถิ่นกำเนิดตามหลักการสะสมถิ่นกำเนิด (Cumulative Rule of Origin)

²³⁸ Ministry of Commerce, Government of Pakistan, Attachment III – Annex – “A”, [Online],

http://www.commerce.gov.pk/?page_id=215

²³⁹ โปรดดู ความตกลงทางการค้าประเทศปากีสถานและประเทศศรีลังกา (Pakistan and Sri Lanka Free Trade Agreement) Annex C Rule of Origin

(3) การเปลี่ยนแปลงประเภทตามพิกัดฮาร์โมนี (Change of Tariff Heading) ตามความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกาได้กำหนดให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในระดับพิกัดฮาร์โมนี 6 หลัก จึงจะทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นได้รับถิ่นกำเนิดในประเทศนั้น ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแหล่งกำเนิดสินค้านี้มีความแตกต่างกับความตกลงทางการค้าระหว่างอินเดียและศรีลังกาที่ใช้การเปลี่ยนแปลงพิกัดฮาร์โมนีในระดับ 4 หลักเท่านั้น

4.1.2.6 การระงับข้อพิพาท

การระงับข้อพิพาทตามความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกา กำหนดให้ข้อพิพาททางการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาทางการค้าทั้งสองประเทศจะถูกส่งไปยังสภาระงับข้อพิพาทเพื่อระงับข้อพิพาทโดยวิธีการสมานฉันท์ และข้อพิพาทดังกล่าวจะถูกระงับลงผ่านทางการประชุมร่วมกันของสภาทราบเท่าที่สามารถเจรจาต่อรองกันได้ แต่หากการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีสมานฉันท์ไม่สำเร็จ ข้อพิพาทดังกล่าวจะถูกส่งไปยังอนุญาโตตุลาการเพื่อให้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด

4.1.2.7 พิธีการด้านศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า

พิธีการด้านการศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกาจะมีเนื้อหาสาระคล้ายกับความตกลงการค้าเสรีระหว่างอินเดียและศรีลังกา โดยมีการกำหนดให้ประเทศคู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ อันอยู่ภายใต้หลักการไม่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือประเทศคู่สัญญาจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าซึ่งผ่านพิธีการทางศุลกากรมาแล้ว ในลักษณะที่การเลือกปฏิบัตินั้นจะส่งผลเป็นการปกป้องผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ ทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบทางการตลาดยิ่งกว่าผลิตภัณฑ์นำเข้า เช่น การกำหนดอัตราภาษีสูงขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันที่มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศ การกำหนดมาตรการตรวจสอบสำหรับผลิตภัณฑ์นำเข้าเป็นพิเศษยิ่งกว่าผลิตภัณฑ์ในประเทศย่อมไม่สามารถทำได้

สำหรับการส่งออก โดยทั่วไปเอกสารที่ต้องใช้สำหรับการส่งออกมีทั้งหมด 10 รายการ แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าที่ส่งออก ซึ่งรายการเอกสารที่ใช้สำหรับการส่งออกมี ดังนี้

- แบบฟอร์มศุลกากร (Customs Declaration Form)
- ใบแสดงรายละเอียดสินค้า (Proforma Invoice)
- ใบกำกับสินค้า (Commercial Invoice)
- ใบรับรองถิ่นกำเนิด (Certificate of Origin)
- L/C หรือหลักฐานการชำระเงินล่วงหน้า
- ใบเสร็จรับเงิน (Purchase Bill)
- ใบตราส่งสินค้าทางอากาศ (Consignment Note)
- ใบตราส่งสินค้าทางเรือ (Bill of Lading)
- ใบส่งของ (Delivery Order)
- เอกสารประกันภัย (Insurance)

การนำเข้า เอกสารสำหรับการนำเข้สินค้าโดยทั่วไปจะมีจำนวนรายการเท่ากับเอกสารการส่งออกดังต่อไปนี้

- แบบศุลกากร (Customs Declaration Form)
- ใบยืนยันการส่งสินค้า (Proforma Invoice)
- ใบกำกับสินค้า (Commercial Invoice)
- ใบรับรองถิ่นกำเนิด (Certificate of Origin)
- L/C หรือหลักฐานการชำระเงินล่วงหน้า
- ใบเสร็จรับเงิน (Purchase Bill)
- ใบตราส่งสินค้าทางอากาศ (Consignment Note)
- ใบตราส่งสินค้าทางเรือ (Bill of Lading)
- ใบส่งของ (Delivery Order)
- เอกสารประกันภัย (Insurance)

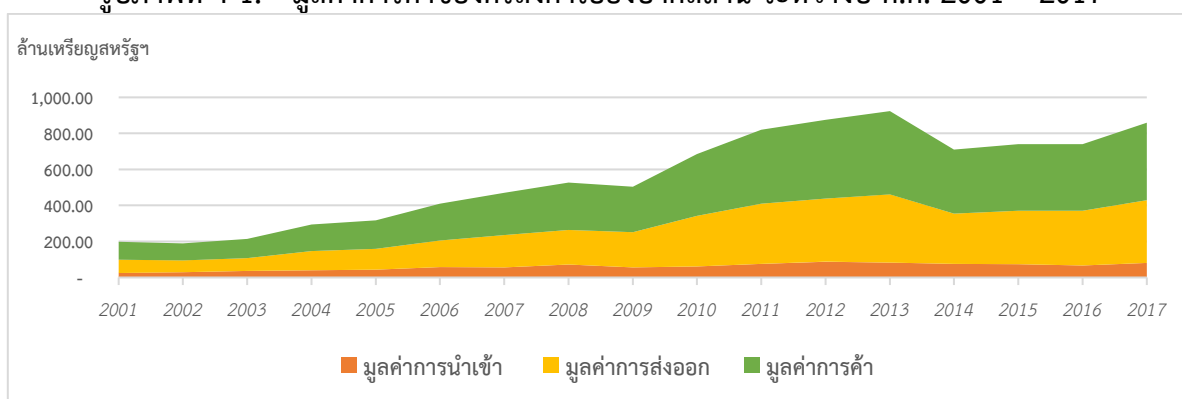
4.1.2.8 มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)

มาตรการปกป้องเป็นมาตรการที่ประเทศผู้นำเข้าใช้ในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศที่อาจได้รับความเสียหายจากการนำเข้าในจำนวนมากกว่าปกติ เพื่อให้อุตสาหกรรมในประเทศสามารถปรับตัวกับสินค้าที่นำเข้าได้ เช่น การตั้งกำแพงภาษีกับสินค้านำเข้าจากประเทศคู่สัญญา ซึ่งตามความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกาได้กำหนดว่าสินค้าใดที่อยู่ภายใต้การให้สิทธิพิเศษตามความตกลงทางการค้าที่ได้มีการนำเข้ามาอย่างอาณาเขตของคู่สัญญา โดยมีพฤติการณ์หรือปริมาณที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสินค้าภายในประเทศคู่สัญญา ประเทศคู่สัญญานั้นสามารถใช้มาตรการป้องกันดังกล่าวกับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศคู่สัญญาได้ แต่จะต้องปรึกษาหารือโดยมีการตั้งคณะกรรมการร่วมกัน (Joint Committee) เพื่อแก้ปัญหา

4.1.2.9 ผลจากการทำความตกลงทางการค้า

ก่อนมีการทำความตกลง ศรีลังกาเปิดเสรีการค้าให้กับปากีสถานใน ปี ค.ศ. 2010 และปากีสถานได้เปิดเสรีการค้าให้กับศรีลังกาในปี ค.ศ. 2008 โดยศรีลังกามีการส่งออกสินค้าไปยังปากีสถานเพิ่มขึ้นจากมูลค่าประมาณ 36 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2003 เป็น 73 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2016 ในขณะที่เดียวกันปากีสถานมีการส่งออกสินค้าไปยังศรีลังกาเพิ่มขึ้นจาก 71 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2003 เป็น 304 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2016 ส่วนมูลค่าการนำเข้า ส่งออก และมูลค่าการค้าของศรีลังกาไปยังปากีสถาน ระหว่างปี ค.ศ. 2001 – 2017 เป็นดังนี้

รูปภาพที่ 4-1: มูลค่าการค้าของศรีลังกาไปยังปากีสถาน ระหว่างปี ค.ศ. 2001 – 2017

ที่มา: ICT Calculations based on UN

สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญภายหลังจากการทำความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกา²⁴⁰ พบว่า มูลค่าการค้าของทั้งสองประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005-2017 โดยมูลค่าการค้าของศรีลังกากับปากีสถานเพิ่มขึ้นจาก 158.58 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2005 เป็น 429.37 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2017 ซึ่งในระหว่างปี ค.ศ. 2002-2007 มีการส่งออกมะพร้าวจากศรีลังกาไปยังปากีสถานเพิ่มขึ้น ในขณะที่มีปริมาณการส่งออกเครื่องนุ่งห่มและชาลดลงเนื่องจากในปี ค.ศ. 2006 การส่งออกชาจากศรีลังกาไปยังปากีสถานไม่ได้รับโควตาภายใต้ความตกลงทางการค้า อย่างไรก็ตามสินค้าบางชนิดที่ส่งออกไปยังปากีสถานก็ยังมีข้อได้เปรียบจากสิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น สับปะรดสด อุปกรณ์กีฬา มะขามมีเมล็ด และถ่านกัมมันต์ ซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่เคยส่งออกไปปากีสถานมาก่อน แต่ปัจจุบันได้มีการส่งออกสินค้าดังกล่าวไปยังปากีสถานตามความตกลงทางการค้าฉบับนี้

ในส่วนของการนำเข้าสินค้าจากปากีสถานนั้น มีปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ กล่าวคือ ภายหลังจากการทำความตกลงทางการค้าระหว่างปากีสถานและศรีลังกา สินค้านำเข้าหลัก คือสินค้าประเภทสิ่งทอและเส้นใยมีปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 55 ในปี ค.ศ. 2007 ส่วนสินค้าประเภทอื่นๆ เช่น ยารักษาโรค มัถน์ฝรั่ง ข้าว และปลาอบแห้ง เป็นต้น แม้จะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามความตกลงทางการค้าฉบับนี้ เพราะอยู่ภายใต้ข้อสงวนและมัถน์ฝรั่งถูกกำหนดโควตาการนำเข้าโดยหน่วยงาน Co-Operative Wholesale Establishment (CWE) ที่เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดสรรโควตาการนำเข้าสินค้าก็ตาม ก็มีปริมาณการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้น²⁴¹

4.1.2.10 ความสำคัญต่อไทย

FTA ปากีสถาน-ศรีลังกา มีความสำคัญต่อไทยเช่นเดียวกับความตกลงอินเดีย-ศรีลังกา กล่าวคือ เป็นโอกาสของไทยในการใช้ศรีลังกาเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกสินค้าไปยังปากีสถานโดยพบว่า สินค้าที่จะได้ประโยชน์ ได้แก่ สินค้าเกือบทุกประเภท ยกเว้น ผลิตภัณฑ์จากยาง ผลิตภัณฑ์จากพอลิเมอร์ สิ่งทอ ประมง และน้ำผลไม้ เป็นต้น โดยจะต้องมีการผลิตในศรีลังกาขั้นต่ำร้อยละ 35 หรือมีการเปลี่ยนแปลงในระดับพิกัด 6 หลัก ตามเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้า เพื่อใช้สิทธิประโยชน์จาก FTA ปากีสถาน-ศรีลังกาในการส่งออกสินค้าจากศรีลังกาไปยังปากีสถาน

ด้านการศึกษาท่าที FTA ของ ศรีลังกา นั้น พบว่า สินค้าที่ศรีลังกา กำหนดให้เป็นสินค้าอ่อนไหวส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ปากีสถานมีศักยภาพสูงในการส่งออก เช่น เซรามิก ยานยนต์ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าศรีลังกาเลือกพิจารณาสินค้าอ่อนไหวจากศักยภาพของศรีลังกาเองประกอบกับศักยภาพของคู่แข่งเป็นหลัก ส่วนด้านกฎถิ่นกำเนิดสินค้านั้นเห็นได้ว่า ศรีลังกาไม่มีความซับซ้อนในประเด็นนี้

ทั้งนี้ ไทยอาจใช้รายการสินค้าที่ศรีลังกา นำเข้าอย่างมีนัยยะสำคัญจากปากีสถานมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำท่าทีสำหรับใช้การเจรจาเปิดเสรีการค้าระหว่างไทย-ศรีลังกา เช่น ผ้า เกลือ ปู ยารักษาโรค เมล็ดธัญพืช ชิ้นส่วนยานยนต์ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องดื่มต่างๆ เป็นต้น

²⁴⁰ เลือกใช้เปรียบเทียบปี ค.ศ. 2002 ถึง 2007 เพื่อให้เห็นถึงผลของความตกลง FTA ได้ชัดเจน โดยหากใช้ปี ปัจจุบัน คือ ปี ค.ศ. 2016 ซึ่งห่างจากปี ค.ศ. 2002 มากจะไม่เห็นผลของความตกลง FTA ชัดเจนนัก เนื่องจากอาจเกิดจากปัจจัยอื่นๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจระดับมหภาค ต่างๆ รวมถึงอัตราเงินเฟ้อ

²⁴¹ *India-Sri Lanka, Pakistan-Sri Lanka Bilateral Free Trade Agreements*, [online], http://www.ips.lk/saes/conference_material/downloads/deshal_de_mel.pdf. Access date on 5/2/2017

ตารางที่ 4-7: ตารางสรุปเปรียบเทียบความตกลงทางการค้าระดับทวิภาคีของศรีลังกา

รายการ	ความตกลงทางการค้าเสรี	
	อินเดีย-ศรีลังกา	ปากีสถาน-ศรีลังกา
หลักการและเหตุผล	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการขยายขอบเขตความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน - กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม - ปฏิบัติตามหลักต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน - ลดและยกเลิกอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการขยายขอบเขตความร่วมมือทางการค้าและพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างกัน - กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม - ลดและยกเลิกอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน
ความตกลงทางการค้าด้านภาษี	<p>1) สิทธิประโยชน์ยกเลิภาษีสำหรับสินค้านำเข้า (Duty Free Access)</p> <p>สินค้าตามระบบพิกัดฮาร์โมนีในระดับประเภทเกือบทั้งหมดยกเลิภาษีสำหรับการนำเข้า</p> <p>อินเดีย: ยกเลิภาษี 4,227 รายการ (ร้อยละ 78.12)</p> <p>ศรีลังกา: ยกเลิภาษี 2,802 รายการ (ร้อยละ 69.67)</p>	<p>1) สิทธิประโยชน์ยกเลิภาษีสำหรับสินค้านำเข้า (Duty Free Access)</p> <p>สินค้าตามระบบพิกัดฮาร์โมนีในระดับประเภทเกือบทั้งหมดยกเลิภาษีสำหรับการนำเข้า</p> <p>ปากีสถาน: ยกเลิภาษี 5,616 รายการ (ร้อยละ 88.62)</p> <p>ศรีลังกา: ยกเลิภาษี 5,260 รายการ (ร้อยละ 82.16)</p>
	<p>2) สินค้าที่ได้รับการกำหนดอัตรากำหนดอัตราภาษีตามโควตาสินค้า (Tariff-rate Quota: TRQ)</p> <p>อินเดีย: 225 รายการ (ร้อยละ 4.16)</p> <p>ศรีลังกา: -</p>	<p>2) สินค้าที่ได้รับการกำหนดอัตรากำหนดอัตราภาษีตามโควตาสินค้า (Tariff-rate Quota: TRQ)</p> <p>ปากีสถาน: 27 รายการ (ร้อยละ 3.47)</p> <p>ศรีลังกา: 2 รายการ (ร้อยละ 0.25)</p>
	<p>3) โควตาสีงทอลดร้อยละ 25</p> <p>อินเดีย: 431 รายการ (ร้อยละ 7.97)</p> <p>ศรีลังกา: -</p>	<p>3) Margin of Preference</p> <p>ปากีสถาน: 5 รายการ (ร้อยละ 0.64)</p> <p>ศรีลังกา: -</p>
	<p>4) สินค้าที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ (Negative List)</p> <p>อินเดีย: 528 รายการ (ร้อยละ 9.76)</p> <p>ศรีลังกา: 1,220 รายการ (ร้อยละ 30.33)</p>	<p>4) สินค้าที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ (Negative List)</p> <p>ปากีสถาน: 540 รายการ (ร้อยละ 69.41)</p> <p>ศรีลังกา: 697 รายการ (ร้อยละ 87.02)</p>
ความตกลงทางการค้าด้านกฎถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin)	<p>หลักเกณฑ์การกำหนดถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>1) สินค้าที่เป็น Wholly Produced or Obtained ถือว่ามีถิ่นกำเนิดในประเทศคู่สัญญาทันที เช่น วัตถุดิบที่ได้มาจากดิน น้ำ หรือพื้นใต้ทะเล ผัก สิ่งมีชีวิตที่เกิดและเติบโตในประเทศนั้น ฯลฯ</p> <p>2) สินค้าที่มีใช้ Wholly Produced or Obtained หากปฏิบัติตามหลักการผสมผสานระหว่างหลักการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศ (DVA) และหลักการเปลี่ยนแปลงพิกัดในระดับประเภท (CTH) จะถือว่าสินค้านั้นมีถิ่นกำเนิดในประเทศคู่สัญญา</p> <ul style="list-style-type: none"> - DVA สำหรับสินค้าที่มีลักษณะเป็น Finished Product ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของมูลค่า F.O.B. กรณีที่ DVA น้อยกว่าร้อยละ 35 จะต้องปฏิบัติตามหลักการสะสมแหล่งกำเนิด (Cumulative Rule of Origin) - CTH ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในระดับ 4 หลัก <p>กรณีที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามหลักถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>สินค้าที่มีการดำเนินการกระบวนการอย่างง่าย (Insufficient Working or Processing) เช่น การถนอมรักษาสินค้า ในระหว่างการขนส่ง การปิดฝุ่น การกรอง การคัดแยก การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น</p>	<p>หลักเกณฑ์การกำหนดถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>1) สินค้าที่เป็น Wholly Produced or Obtained ถือว่ามีถิ่นกำเนิดในประเทศคู่สัญญาทันที เช่น วัตถุดิบที่ได้มาจากดิน น้ำ หรือ พื้นใต้ทะเล ผัก สิ่งมีชีวิตที่เกิดและเติบโตในประเทศนั้น ฯลฯ</p> <p>2) สินค้าที่มีใช้ Wholly Produced or Obtained หากปฏิบัติตามหลักการผสมผสานระหว่างหลักการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศ (DVA) และหลักการเปลี่ยนแปลงพิกัดในระดับประเภท (CTH) จะถือว่าสินค้านั้นมีถิ่นกำเนิดในประเทศคู่สัญญา</p> <ul style="list-style-type: none"> - DVA สำหรับสินค้าที่มีลักษณะเป็น Finished Product ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของมูลค่า F.O.B. กรณีที่ DVA น้อยกว่าร้อยละ 35 จะต้องปฏิบัติตามหลักการสะสมแหล่งกำเนิด (Cumulative Rule of Origin) - CTH ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในระดับ 6 หลัก

รายการ	ความตกลงทางการค้าเสรี	
	อินเดีย-ศรีลังกา	ปากีสถาน-ศรีลังกา
	<p>การขอใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศรีลังกา: กรมพาณิชย์ - อินเดีย: คณะกรรมการตรวจสอบการส่งออก 	
การระงับข้อพิพาท	<ol style="list-style-type: none"> 1) ข้อพิพาททางการค้าจะถูกส่งไปยังองค์การระงับข้อพิพาท (The Nodal Apex Chamber) เพื่อระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการสมานฉันท์ 2) กรณีไม่สำเร็จ ข้อพิพาทจะถูกส่งไปยังอนุญาโตตุลาการเพื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาด 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ข้อพิพาททางการค้าจะถูกส่งไปยังองค์การระงับข้อพิพาท (The Nodal Apex Chamber) เพื่อระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการสมานฉันท์ 2) กรณีไม่สำเร็จ ข้อพิพาทจะถูกส่งไปยังอนุญาโตตุลาการเพื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาด
มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นมาตรการที่ประเทศผู้นำเข้าใช้ในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศที่อาจได้รับความเสียหายจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ เช่น การตั้งกำแพงภาษีให้กับสินค้านำเข้า - ความตกลงทางการค้ากำหนดให้สามารถใช้มาตรการป้องกันได้ โดยจะต้องมีการตั้งคณะกรรมการร่วม (Joint Committee) เพื่อปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหภายใน 60 วัน 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นมาตรการที่ประเทศผู้นำเข้าใช้ในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศที่อาจได้รับความเสียหายจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ เช่น การตั้งกำแพงภาษีให้กับสินค้านำเข้า - ความตกลงทางการค้ากำหนดให้สามารถใช้มาตรการป้องกันได้ โดยจะต้องมีการตั้งคณะกรรมการร่วม (Joint Committee) เพื่อปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว
ผลจากการทำความตกลงทางการค้า	<ul style="list-style-type: none"> ● อินเดีย ภายหลังการทำความตกลงทางการค้า ปริมาณการส่งออกสินค้าออกของอินเดียไปยังศรีลังกามีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสินค้าประเภทปิโตรเลียม ยานพาหนะ น้ำตาล เหล็กหรือโลหะ รวมถึงผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทำให้ในปี ค.ศ. 2011 มีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 4,431 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ● ศรีลังกา ก่อนมีความตกลงทางการค้าการส่งออกของศรีลังกาไปอินเดียมีมูลค่าประมาณ 390 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ในปี ค.ศ. 2005 ภายหลังมีความตกลงทางการค้า ศรีลังกาส่งสินค้าออกไปยังอินเดียมากถึง 566 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ในภายหลัง อินเดียเป็น 1 ใน 5 ประเทศที่ศรีลังกาส่งสินค้าออกไปมากที่สุด 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปากีสถาน ภายหลังการทำความตกลงทางการค้า ปริมาณการส่งออกสินค้าออกของปากีสถานไปยังศรีลังกามีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากเดิมปริมาณการส่งออกประมาณ 71 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 2003 กลายเป็น 178 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 2007 ● ศรีลังกา ภายหลังการทำความตกลงทางการค้าศรีลังกามีการส่งออกมะพร้าวไปยังปากีสถานเพิ่มขึ้น ในขณะที่การส่งออกเครื่องนุ่งห่มและขามีปริมาณลดลง นอกจากนี้ มีการส่งออกสินค้าประเภทสัปปะรด ทุเรียนกีฬามะขามเม็ด และถ่านกัมมันต์ ซึ่งแต่เดิมไม่เคยมีการส่งออกไปยังปากีสถานมาก่อนด้วย

4.2 ความตกลงเขตการค้าเสรีในระดับภูมิภาค (Regional Affair)

ความตกลงเขตการค้าเสรีในระดับภูมิภาค เกิดจากการรวมกลุ่มของประเทศต่างๆ ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อลดอัตราภาษีและให้สิทธิประโยชน์ทางการค้าอื่นๆ ระหว่างกัน ซึ่งสำหรับศรีลังกานั้นได้มีการเข้าทำความตกลงในระดับภูมิภาคหลายความตกลง เช่น ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ ความตกลงเขตการค้าเสรีตามความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ และความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อถัดไป

4.2.1 ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ (South Asian Free Trade Area: SAFTA)²⁴²

4.2.1.1 ความเป็นมา

ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ หรือ South Asian Free Trade Area (SAFTA) เป็นความตกลงที่จัดทำร่วมกันระหว่าง 7 ประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา ซึ่งล้วนแต่เป็นสมาชิกสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation: SAARC) โดยสมาชิกของความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับนี้แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มประเทศ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งได้แก่ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ ปากีสถาน ศรีลังกา และกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ได้แก่ บังกลาเทศ และเนปาล ความตกลงฉบับนี้ได้รับแรงผลักดันโดยตรงจาก SAARC โดยเริ่มมีการลงนามเมื่อวันที่ 11 เมษายน ปี ค.ศ. 1993 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม ปี ค.ศ. 2006 อนึ่ง SAARC เป็นองค์การความร่วมมือหลากหลายสาขาระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ เพื่อพัฒนาทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยอาจเทียบเคียงได้กับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN)²⁴³

เศรษฐกิจโดยรวมของภูมิภาคเอเชียใต้ในช่วงปี ค.ศ. 1900-2000 มีการเติบโตที่เชื่องช้า เพราะประเทศในภูมิภาคส่วนใหญ่เป็นประเทศยากจน ประชากรในภูมิภาคมีประมาณ 1,500 ล้านคน ซึ่งมีความหลากหลายด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเชื่อและวัฒนธรรม และภาษา ทั้งยังมีปัญหาขัดแย้งทางด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น ปัญหาความขัดแย้งเหนือดินแดนแคชเมียร์ (Kashmir) ระหว่างอินเดียและปากีสถาน แม้จะมีการจัดตั้ง SAARC ก็ไม่สามารถบรรเทาปัญหาต่างๆ ได้แต่อย่างใด ดังนั้นในการประชุมสุดยอดครั้งที่ 13 ของ SAARC ในระหว่างวันที่ 12-13 พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2005 ณ กรุงธากา บังกลาเทศ SAARC โดยมติของประเทศสมาชิกจึงกำหนดนโยบายแก้ปัญหาความยากจน (Poverty Alleviation) ในภูมิภาคเอเชียใต้ ตลอดปี ค.ศ. 2006-2015 และอีกหนึ่งความสำเร็จจากการประชุมสุดยอดนี้ คือ ข้อตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีแห่งภูมิภาคเอเชียใต้²⁴⁴

²⁴² ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ (South Asia Free Trade Area), [online],

<http://commerce.nic.in/trade/safta.pdf>, Access date on 8/12/2016

²⁴³ กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา, องค์การระหว่างประเทศในภูมิภาค, [Online],

<http://sameaf.mfa.go.th/th/organization/detail.php?ID=483>. Access date on 24/05/2017

²⁴⁴ สังคมโลก , 13th SAARC Summit: ก้าวสำคัญของเอเชียใต้ในทศวรรษหน้า, [Online]

http://www.thaiworld.org/th/thailand_monitor/answer.php?question_id=231. Access date on 24/05/2017

4.2.1.2 โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของประเทศกลุ่มเอเชียใต้²⁴⁵

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของบังกลาเทศ

ตารางที่ 4-8: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของบังกลาเทศ

สินค้าส่งออกสำคัญ	สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และเส้นใยสำหรับสิ่งทอ
ตลาดส่งออกสำคัญ	กลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ประเทศในเอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN และอื่นๆ โดยมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC น้อยมาก ซึ่งส่งออกไปอินเดียร้อยละ 1 และไทยเพียงร้อยละ 0.3 ส่วนประเทศอื่นๆ ในกลุ่ม BIMSTEC มีการส่งออกเกือบเท่ากับศูนย์
สินค้านำเข้าสำคัญ	เครื่องจักร อุปกรณ์และยานพาหนะ ผ้าทอและเส้นใย อาหารและสินค้าเกษตร เคมีภัณฑ์ พลาสติกและยาง
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย สิงคโปร์ และจีน แต่มีการนำเข้าสินค้าจากกลุ่ม BIMSTEC น้อยมาก

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของภูฏาน

ตารางที่ 4-9: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของภูฏาน

สินค้าส่งออกสำคัญ	สินค้าปฐมภูมิจากทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือไฟฟ้าพลังน้ำ แร่เหล็ก ซีเมนต์และหินปูน สินค้าประเภทอาหารและอุตสาหกรรมเกษตร
ตลาดส่งออกสำคัญ	อินเดีย บังกลาเทศ และไทย
สินค้านำเข้าสำคัญ	สินค้าประเภทเครื่องจักร อุปกรณ์และยานพาหนะ โลหะต่างๆ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และไทย

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย

ตารางที่ 4-10: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย

สินค้าส่งออกสำคัญ	อัญมณี สิ่งทอ เสื้อผ้า อาหารและสินค้าเกษตร เครื่องจักรอุปกรณ์ และยานพาหนะ เคมีภัณฑ์ พลังงานและแร่ และโลหะต่างๆ
ตลาดส่งออกสำคัญ	กลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา เอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN และมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC เพียงร้อยละ 7
สินค้านำเข้าสำคัญ	สินค้าประเภทพลังงานและแร่ เครื่องจักร อุปกรณ์ และยานพาหนะ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	สหภาพยุโรป เอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่นๆ แต่มีนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC น้อยมาก

ที่มา: World Integrated Trade Solution

²⁴⁵ โครงการวิเคราะห์โอกาสการขยายการค้าของไทยภายใต้เขตการค้าเสรี, [online], <http://www.dtn.go.th/index.php/page-fta/item/โครงการวิเคราะห์โอกาสการขยายการค้าของไทยภายใต้เขตการค้าเสรี-bimstec.html>, Access date on 15/6/2018

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของมัลดีฟส์

ตารางที่ 4-11: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของมัลดีฟส์

สินค้าส่งออกสำคัญ	ปลาทูน่าแช่แข็ง เนื้อปลาสดหรือแช่แข็ง ปลาทูน่ากระป๋อง ปลาทูน่าครีบน้ำแข็งแช่แข็ง
ตลาดส่งออกสำคัญ	ไทย ศรีลังกา สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และเยอรมนี
สินค้านำเข้าสำคัญ	น้ำมันปิโตรเลียม อะไหล่อากาศยาน ปูนซีเมนต์ และหินแกรนิต
ตลาดนำเข้าสำคัญ	สหรัฐอเมริกา ฮ่องกง สิงคโปร์ จีน อินเดีย และศรีลังกา

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเนปาล

ตารางที่ 4-12: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเนปาล

สินค้าส่งออกสำคัญ	สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน สินค้าด้านอาหารและเกษตร และเคมีภัณฑ์
ตลาดส่งออกสำคัญ	อินเดีย (สูงถึงร้อยละ 52) สหรัฐอเมริกา กลุ่มสหภาพยุโรป และมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC นอกเหนือจากอินเดียเพียงร้อยละ 2.3
สินค้านำเข้าสำคัญ	น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องจักรกล ยานพาหนะ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย (สูงถึงร้อยละ 53) กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่ม ASEAN และมีการนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC นอกเหนือจากอินเดียเพียงร้อยละ 0.5

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของปากีสถาน

ตารางที่ 4-13: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของปากีสถาน

สินค้าส่งออกสำคัญ	ข้าวกล้อง เส้นด้ายฝ้าย ผ้าปูเตียง ผ้าฝ้าย
ตลาดส่งออกสำคัญ	สหรัฐอเมริกา จีน อังกฤษ อัฟกานิสถาน เยอรมนี
สินค้านำเข้าสำคัญ	น้ำมันปิโตรเลียม น้ำมันปาล์ม ก๊าซธรรมชาติ เครื่องส่งสัญญาณ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	จีน สหรัฐอเมริกา ฮ่องกง อินเดีย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของศรีลังกา

ตารางที่ 4-14: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของศรีลังกา

สินค้าส่งออกสำคัญ	สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป สินค้าประเภทอาหารและเกษตร อัญมณี และเครื่องจักรและอุปกรณ์
ตลาดส่งออกสำคัญ	สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และอินเดีย แต่มีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC ประเทศอื่นๆ เพียงร้อยละ 0.25
สินค้านำเข้าสำคัญ	เครื่องจักร อุปกรณ์ ยานพาหนะ พลังงาน และเส้นใยและสิ่งทอ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย (ร้อยละ 17) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะฮ่องกง ญี่ปุ่น และเกาหลี กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป กลุ่ม ASEAN แต่มีการนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC ประเทศอื่นๆ เพียงร้อยละ 0.1

ที่มา: World Integrated Trade Solution

4.2.1.3 โครงสร้างความตกลงทางการค้า

ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ มีทั้งหมด 25 ข้อ (“Article”) ดังนี้

ตารางที่ 4-15: ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้

ข้อที่ (Article)	ว่าด้วยเรื่อง
1	คำนิยาม
2	วัตถุประสงค์
3	หลักการและเหตุผล
4	มาตรการบังคับใช้ภายใต้ความตกลง
5	หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ
6	องค์ประกอบ
7	แผนการเปิดเสรีทางการค้า
8	มาตรการเพิ่มเติม
9	การขยายเวลาข้อลดหย่อนตามความตกลง
10	ข้อตกลงเกี่ยวกับสถาบัน
11	การเลือกปฏิบัติสำหรับสมาชิกกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด
12	ข้อบัญญัติเฉพาะสำหรับมัลดีฟส์
13	การไม่บังคับใช้ความตกลง
14	ข้อยกเว้นทั่วไป
15	มาตรการบัญชีเกี่ยวข้องกับดุลการชำระเงิน
16	มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)
17	การคงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของข้อลดหย่อน
18	กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (ROO)
19	การประชุมปรึกษาหารือ
20	การระงับข้อพิพาท
21	การเพิกถอน
22	การมีผลบังคับใช้
23	ข้อสงวน
24	การแก้ไขเปลี่ยนแปลง
25	การเก็บรักษาหนังสือความตกลง

ที่มา: รวบรวมโดยมูลนิธิ สวค.

4.2.1.4 หลักการและเหตุผลของการทำความตกลงเขตการค้าเสรี

ความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าภายใน SAARC และเพิ่มความเข้าใจในศักยภาพด้านการค้าและการพัฒนาในระดับภูมิภาคเอเชียใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้²⁴⁶

- ลดหรือยกเลิกอุปสรรคทางการค้าและอำนวยความสะดวกทางการค้าภายในประเทศสมาชิก
- ส่งเสริมให้มีการกำหนดเงื่อนไขในการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรมเพื่อให้ประเทศสมาชิกได้รับผลประโยชน์ทางการค้าอย่างเท่าเทียมกัน

²⁴⁶ Article 3 of Agreement on South Asian Free Trade Area, SAARC, Digital library, [Online],

http://saarc-sec.org/digital_library/detail_menu/agreement-on-south-asian-free-trade-area-safta. Access date on 22/05/2017

- เพื่อขยายขอบเขตความร่วมมือในกลุ่มประเทศสมาชิกไปยังภาคส่วนอื่นๆ และพัฒนาให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันในระหว่างประเทศสมาชิก
- เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการและทำให้กระบวนการในการระงับข้อพิพาทภายในประเทศสมาชิก ดำเนินการบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ยังกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
- ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับนี้ รวมทั้ง กฎเกณฑ์ คำวินิจฉัย บันทึกความตกลง และพิธีสารต่างๆ ที่ได้ถูกทำขึ้นภายในขอบเขตความตกลงของประเทศสมาชิก
- ประเทศสมาชิกมีสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันภายใต้ข้อตกลง Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization และ/หรือ ความตกลงอื่นใดที่ประเทศสมาชิกได้ลงนามไปแล้ว
- ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ ประเทศสมาชิกจะต้องใช้หลักต่างตอบแทน (Reciprocity) และร่วมกันแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยพิจารณาตามระดับของ เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายในของประเทศสมาชิกนั้นๆ
- ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนและบริการอย่างเสรี ในระหว่างประเทศสมาชิกด้วยการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่างๆ เช่น อุปสรรคทางการค้าที่เป็นภาษี อุปสรรคทางการค้าที่มิใช่ภาษี รวมถึงข้อจำกัดและมาตรการที่เป็นการกีดกันทางการค้าการลงทุนอื่นๆ
- ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้จะต้องทำให้เกิดความสะดวกทางการค้าและพัฒนา กฎเกณฑ์ ตามระบบพิกัดฮาร์โมนีในระหว่างประเทศสมาชิกให้มีความสอดคล้องกัน

4.2.1.5 รูปแบบการลดภาษีศุลกากร²⁴⁷

ภายใต้แผนการเปิดเสรีทางการค้าของความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้แบ่งการลดหรือยกเลิกภาษี ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Non-Least Developed Contracting States: NLDCs) ซึ่ง ได้แก่ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ ปากีสถาน และศรีลังกา และกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Contracting States: LDCs) ได้แก่ บังกลาเทศ และเนปาล ซึ่งความตกลงนี้กำหนดให้เป็นไปตามนิยามของ สหประชาชาติ²⁴⁸ ดังนี้

ประการแรก ภายใน 2 ปี นับจากวันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีนี้มีผลบังคับใช้ ประเทศสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต้องลดอัตราภาษีจากเดิมให้เหลือร้อยละ 20 โดยประเทศสมาชิกต้องเข้ามาตรการลดอัตราภาษีในแต่ละปีลงเรื่อยๆ กันทุกปี สำหรับกรณีที่อัตราภาษีเดิมนับจากวันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีนี้มีผลบังคับใช้ต่ำกว่าร้อยละ 20 ประเทศสมาชิกจะต้องลดอัตราภาษีลงในอัตราร้อยละ 10 ของอัตราภาษีเดิมทุกๆ กันทุก 2 ปี โดยใช้หลัก Margin of Preference (MOP) อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการลดอัตราภาษีลงเหลือร้อยละ 20 หรือต่ำกว่านั้นแล้ว กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะต้องลดอัตราภาษีลงอีกให้เหลือเพียงร้อยละ 0-5 ภายในระยะเวลา 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 3 นับแต่วันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับนี้มี

²⁴⁷ Article 7 of Agreement on South Asian Free Trade Area, SAARC, Digital library, [Online],

http://saarc-sec.org/digital_library/detail_menu/agreement-on-south-asian-free-trade-area-safta. Access date on 22/05/2017

²⁴⁸ Development Policy and Analysis Division, [online],

http://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/cdp_ldcs_countryfacts.shtml, Access date on 14/12/2016

ผลบังคับใช้ ยกเว้นศรีลังกาซึ่งกำหนดให้ต้องลดภาษีภายในระยะเวลา 6 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีที่ 3 นับแต่วันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับนี้มีผลบังคับใช้ โดยประเทศสมาชิกจะต้องลดภาษีในแต่ละปีลงเท่าๆ กัน โดยแต่ละปีจะต้องลดภาษีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15

ประการที่สอง ภายในกรอบระยะเวลา 2 ปี นับจากวันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีนี้มีผลบังคับใช้ ประเทศสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจะต้องลดอัตราภาษีจากเดิมให้เหลือร้อยละ 30 โดยประเทศสมาชิกต้องใช้มาตรการลดอัตราภาษีในแต่ละปีลงเท่าๆ กันทุกปี สำหรับกรณีที่อัตราภาษีเดิมนับจากวันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีนี้มีผลบังคับใช้ต่ำกว่าร้อยละ 30 จะต้องลดอัตราภาษีลงในอัตราร้อยละ 5 ของอัตราภาษีเดิมเท่าๆ กันทุก 2 ปี โดยใช้หลัก Margin of Preference (MOP) อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการลดอัตราภาษีลงเหลือร้อยละ 30 หรือต่ำกว่านั้นแล้ว กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจะต้องลดอัตราภาษีลงอีกให้เหลือเพียงร้อยละ 0-5 ภายในระยะเวลา 8 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีที่ 3 นับแต่วันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับนี้มีผลบังคับใช้ โดยประเทศสมาชิกจะต้องลดอัตราภาษีในแต่ละปีลงเท่าๆ กัน โดยแต่ละปีจะต้องลดภาษีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10

มาตรการทั้งสองข้อข้างต้นจะไม่บังคับใช้กับการลดอัตราภาษีภายใต้ตารางการลดอัตราภาษีแบบเร่งซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกลดอัตราภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ทันที นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต้องลดอัตราภาษีให้แก่สินค้าของประเทศสมาชิกกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในกรอบระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับนี้มีผลบังคับใช้

ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกผูกพันการเปิดตลาด (พิกัดศุลกากรระดับ 6 หลัก)²⁴⁹ ดังนี้

ตารางที่ 4-16: รายการสินค้าอ่อนไหวของประเทศสมาชิกผูกพันความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้

ประเทศ	รายการสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List)	สัดส่วนรายการสินค้าอ่อนไหวต่อรายการสินค้าทั้งหมด (ร้อยละ)	สัดส่วนของรายการสินค้าที่ลด/ยกเลิกภาษี (ร้อยละ)
บังกลาเทศ	987 (LDCs)	ร้อยละ 19.74 (LDCs)	ร้อยละ 80.26 (LDCs)
	993 (NLDCs)	ร้อยละ 19.86 (NLDCs)	ร้อยละ 80.14 (NLDCs)
ภูฏาน	156	ร้อยละ 3.12	ร้อยละ 96.88
อินเดีย	25 (LDCs)	ร้อยละ 0.50 (LDCs)	ร้อยละ 99.50 (LDCs)
	614 (NLDCs)	ร้อยละ 12.28 (NLDCs)	ร้อยละ 87.72 (NLDCs)
มัลดีฟส์	154	ร้อยละ 3.04	ร้อยละ 96.96
เนปาล	998 (LDCs)	ร้อยละ 19.96 (LDCs)	ร้อยละ 80.04 (LDCs)
	1,036 (NLDCs)	ร้อยละ 20.72 (NLDCs)	ร้อยละ 79.28 (NLDCs)
ปากีสถาน	936	ร้อยละ 18.72	ร้อยละ 81.28
ศรีลังกา	837 (LDCs)	ร้อยละ 16.74 (LDCs)	ร้อยละ 83.26 (LDCs)
	963 (NLDCs)	ร้อยละ 19.26 (NLDCs)	ร้อยละ 80.74 (NLDCs)

ที่มา: UNESCAP (2017)

หมายเหตุ: สินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) คือ รายการสินค้าที่จะไม่เข้าระบบการลดภาษี

²⁴⁹ SAFTA Country Presentation by India, [online],

<http://www.unescap.org/sites/default/files/India-%20presentation-14-16-sep-2015.pdf>, Access date on 14/06/2018

4.2.1.6 อุปสรรคภาษี/มิใช่ภาษี

1) อุปสรรคภาษีในสินค้าอุตสาหกรรม

ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ยังคงเปิดช่องให้ประเทศสมาชิกไม่ต้องปรับใช้อัตราภาษีตามสิทธิพิเศษที่บัญญัติไว้ภายใต้แผนการเปิดเสรีทางการค้า กล่าวคือ ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดรายการสินค้าที่จะไม่เข้าระบบการลดภาษีไว้ในบัญชีสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) และผนวกไว้เป็นส่วนหนึ่งของความตกลงนี้

รายการสินค้าที่กำหนดในบัญชีสินค้าอ่อนไหวอาจถือเป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้าอย่างหนึ่ง เช่น กรณีของอินเดีย ที่มีการกำหนดให้สินค้าประเภทเหล็กอยู่ในบัญชีสินค้าอ่อนไหว โดยจำนวน 50 รายการเป็นสินค้าอ่อนไหวสำหรับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา และ 30 รายการเป็นสินค้าอ่อนไหวสำหรับกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด²⁵⁰ ดังตัวอย่างในตารางด้านล่างนี้

**ตารางที่ 4-17: รายการเป็นสินค้าอ่อนไหวสำหรับกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด
ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้**

เหล็กและเหล็กกล้า (Iron and Steel) พิกัดฮาร์โมนิส (HS) 72	
1) สารเจือเหล็ก (เพอร์แอลลอย)	7202.19
2) สารเจือเหล็ก (เพอร์วานเดียม)	7202.92
3) ผลิตภัณฑ์แผ่นรีดเป็นลูกฟูกทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้าไม่เจือ กว้างตั้งแต่ 600 มิลลิเมตรขึ้นไป หุ้มติด ชุบหรือเคลือบ	7210.41
4) ผลิตภัณฑ์แผ่นรีดทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้าไม่เจือ กว้างน้อยกว่า 600 มิลลิเมตรขึ้นไป หุ้มติด ชุบหรือเคลือบด้วยโครเมียมออกไซด์	7212.50
5) ท่อนและเส้นเหล็กกล้าไม่เป็นสนิมชนิด มุม รูปทรงและหน้าตัดรูปต่างๆ	7222.40
6) ท่อนและเส้นเหล็กกล้ารอบสูง	7228.10

ที่มา: UNESCAP (2017)

แม้จำนวนรายการสินค้าประเภทเหล็กอยู่ในสัดส่วนที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับจำนวนรายการสินค้าทั้งหมด แต่จากข้อมูลสินค้าส่งออก 10 อันดับ จากประเทศสมาชิกใน SAFTA ไปยังอินเดีย²⁵¹ พบว่า “เหล็กและเหล็กกล้า” (Iron and Steel) พิกัดฮาร์โมนิส (HS) 72 เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศสมาชิก โดยจัดเป็นสินค้าส่งออกสามลำดับแรกในปี ค.ศ. 1997-1998 2000-2001 และ 2005-2006 ที่ภูฏานส่งไปยังอินเดีย และเป็นสินค้าส่งออกสองลำดับแรกในช่วงปีเดียวกันที่มัลดีฟส์ส่งไปยังอินเดีย เช่นเดียวกับเนปาลมีเหล็กเป็นสินค้าส่งออกลำดับที่สี่ ในปี ค.ศ. 2005-2006 หรือแม้แต่ศรีลังกาก็ส่งออกเหล็กและเหล็กกล้าไปยังอินเดียในปี ค.ศ. 1997-1998 และ 2000-2001 จึงเห็นได้ว่าบัญชีสินค้าอ่อนไหวยังคงเป็นเครื่องมือป้องกันการลดภาษีให้กับอินเดียได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลให้แผนการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้ความตกลงนี้ยังไม่บรรลุผลในการขจัดอุปสรรคทางภาษีให้กับประเทศสมาชิก

²⁵⁰ โปรดดู ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ ANNEX I-A India's revised Sensitive List for LDCs and NLDCs as on 1 June 2006

²⁵¹ Making SAFTA a Success: The Role of India, a research grant from the Economic Affairs Division of the Commonwealth Secretariat, London to CUTS International, Jaipur, Annexure 2: Top 10 Commodities Exported to India, [Online], <http://www.cuts-citee.org/pdf/RREPORT08-AP-03.pdf>. Access date on 22/05/2017

2) อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าอุตสาหกรรม

มาตรการทางการค้าที่จัดเป็นอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีนี้อยู่ในบังคับใช้ภายในประเทศสมาชิก SAFTA ซึ่งล้วนแต่เป็นประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาน้อยที่สุด เช่น อินเดีย แม้จะเป็นประเทศสมาชิกของ WTO ซึ่งไม่สามารถใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษีให้ขัดแย้งกับกฎของ WTO ได้ อินเดียก็ยังคงใช้มาตรการต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อสินค้าประเภทอุตสาหกรรม เป็นต้นว่า ระบบการค้าโดยรัฐ (State Trading Enterprises) ในสินค้าประเภทปุ๋ย และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมกลั่น กฎและมาตรฐานทางเทคนิค (Technical standards and regulations) ซึ่งบังคับใช้กับสินค้าและกลุ่มสินค้ากว่า 150 รายการ เช่น ซีเมนต์ ท่อเหล็ก แผ่นเหล็ก และผลิตภัณฑ์เหล็กอื่นๆ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน

ตามความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องรายงานมาตรการทางการค้าที่จัดเป็นอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff) รวมถึงอุปสรรคกึ่งภาษี (para-tariff) ทุกปี เพื่อการตรวจสอบและพัฒนาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของ WTO และกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องยกเลิกการจำกัดปริมาณสินค้าภายใต้แผนการเปิดเสรีทางการค้า ยกเว้นกรณีที่ได้รับอนุญาตภายใต้ GATT 1994

นอกจากนี้ บางส่วนของมาตรการการเลือกปฏิบัติสำหรับสมาชิกกลุ่มพัฒนาน้อยที่สุดในข้อ 11 ของความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ เช่น การเสริมสร้างศักยภาพและให้ความรู้ในเรื่องของ ใบบรรองสินค้า ระบบการวัดและชั่งน้ำหนัก การทดสอบในห้องปฏิบัติการ การกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบ การรับรองคุณภาพ (การพัฒนาบริการให้บริการเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MSTQ)) ในสินค้าต่างๆ เช่น ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับยา ก็มีผลช่วยลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี ในแง่ที่ว่ากรอบมให้ความรู้ดังกล่าวช่วยสร้างมาตรฐานในสินค้า และทำให้ระบบใบบรรองสินค้า การกำหนดคุณภาพต่างๆ มีมาตรฐานเดียวกัน อันจะสะดวกต่อการนำเข้าและส่งออกสินค้านี้ระหว่างประเทศสมาชิก²⁵²

3) อุปสรรคด้านภาษีในสินค้าเกษตร

ดังเช่นกรณีของอุปสรรคด้านภาษีในสินค้าอุตสาหกรรม ข้อ 1) ข้างต้น สินค้าเกษตรก็ถูกกำหนดไว้ในบัญชีสินค้าอ่อนไหว ทำให้ไม่ได้รับสิทธิภาษีอัตราลดตามที่บัญญัติไว้ในแผนการเปิดเสรีทางการค้า เช่น สินค้าอ่อนไหวของอินเดียที่กำหนดไว้สำหรับประเทศสมาชิกกลุ่มพัฒนาน้อยที่สุด มีรายการสินค้าที่เป็นสินค้าเกษตรและสิ่งทอจำนวนประมาณ 600 รายการจากจำนวนทั้งหมด 865 รายการ ส่วนสินค้าอ่อนไหวที่กำหนดไว้สำหรับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนามีรายการสินค้าที่เป็นสินค้าเกษตรและสิ่งทอจำนวนประมาณ 600 รายการ จากจำนวนทั้งหมด 744 รายการ

ตัวอย่างสินค้าที่อยู่ในบัญชีสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) ของกลุ่มประเทศสมาชิกตามความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้²⁵³ มีดังนี้

²⁵² โปรดดู ข้อ 1. b. ของ ANNEX II Areas identified for Technical Assistance to Least Developed Contracting States Under Article 11(d) of SAFTA Agreement

²⁵³ โปรดดู ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ ANNEX I Sensitive List

ตารางที่ 4-18: ตัวอย่างสินค้าที่อยู่ในบัญชีสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) ของกลุ่มประเทศสมาชิก ตามความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้

สัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เช่น แกะและแพะมีชีวิต เนื้อแกะหรือเนื้อแพะสดหรือแช่แข็ง ปลามีชีวิต เนื้อปลาสดหรือแช่แข็ง เป็นต้น	ผลไม้ เช่น ส้ม แอปเปิ้ล สตอเบอร์รี่ เป็นต้น
เนย ไขมันหรือน้ำมันที่ได้จากนม	ผลิตภัณฑ์จากผลไม้ เช่น น้ำผลไม้
น้ำผึ้งธรรมชาติ	ข้าว
ผัก เช่น แครอท เห็ด แตงกวา เป็นต้น	ไม้
มันฝรั่ง	ชา

ที่มา: UNESCAP (2017)

อย่างไรก็ตาม ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ก็ได้บัญญัติมาตรการเพื่อลดอุปสรรคประเภทนี้ไว้ โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องนำบัญชีสินค้าอ่อนไหวเข้าหารือในระหว่างประเทศสมาชิก ด้วยกันเองโดยแบ่งเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ทั้งนี้ จำนวนสินค้าอ่อนไหวจะต้องอยู่ภายใต้เพดานขั้นสูงที่ตกลงโดยประเทศสมาชิก ซึ่งสามารถลดหย่อนผ่อนปรนได้สำหรับกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และจะต้องมีการทบทวนบัญชีดังกล่าวเพื่อพิจารณาลดจำนวนรายการสินค้าทุกๆ 4 ปี หรือน้อยกว่าหากสภาบริหาร SAFTA (SAFTA Ministerial Council: SMC) เห็นสมควร ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่สงวนรายการสินค้าเกษตรในรายการสินค้าเดียวกัน เนื่องจากเป็นสินค้าที่ประเทศสมาชิกมีศักยภาพในการส่งออกเหมือนกัน

4) อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าเกษตร

จากการศึกษาวิจัยของ South Asia Watch on Trade, Economics and Environment (SAWTEE) and CUTS Centre for International Trade, Economics & Environment (CUTS-CITEE) ในปี ค.ศ. 2002 แสดงให้เห็นว่า มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS) จัดเป็นอุปสรรคในทางการค้าที่สำคัญประเภทหนึ่งในการค้าระหว่างประเทศสมาชิก SAARC โดยเฉพาะกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด เนื่องด้วย ความตกลง SPS ได้ถูกจัดทำขึ้นและมีผลบังคับใช้กับประเทศสมาชิก WTO ในขณะที่กฎหมายภายในของประเทศสมาชิก SAARC ยังไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดทางการค้าและความคาดหวังของผู้บริโภค รวมถึงศักยภาพในการผลิตสินค้าของกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดที่ยังด้อยประสิทธิภาพ ผลการเปรียบเทียบข้อมูลสินค้าประเภทบริโภคภัณฑ์ของประเทศสมาชิก SAARC รายงานว่า สินค้าของบังกลาเทศพบการปนเปื้อนสูงสุดเป็นอัตราร้อยละ 45-50 ของมาตรฐานในประเทศ²⁵⁴

ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ได้เล็งเห็นถึงปัญหาและอุปสรรคทางการค้านี้ และได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าเกษตร เช่น การให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาสินค้าและการสนับสนุนทางการตลาดแก่ผู้ส่งออกสินค้าประเภทต่างๆ รวมถึงสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรอุตสาหกรรม สินค้าปศุสัตว์และการประมง การเสริมสร้างศักยภาพและให้ความรู้ในเรื่องของใบรับรองสินค้า ระบบการวัดและชั่งน้ำหนัก การทดสอบในห้องปฏิบัติการ การกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบ การรับรองคุณภาพ (การพัฒนากระบวนการให้บริการเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MSTQ) ในสินค้าผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป (agro-processed product)²⁵⁵

²⁵⁴ โปรดดู Table 7. Adulteration in Bangladesh during 1981-2000 ของ Discuss Paper Sanitary and Phytosanitary (SPS) Measures in SAARC Countries

²⁵⁵ โปรดดู ข้อ 7. c. และ 1. b. ของภาคผนวก 2 ตามความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ (ANNEX II Areas identified for Technical Assistance to Least Developed Contracting States Under Article 11(d) of SAFTA Agreement)

4.2.1.7 กฎว่าด้วยกฎถิ่นกำเนิดสินค้า²⁵⁶

ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ได้กำหนดกฎถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) ไว้ในข้อ 18 แต่หลักเกณฑ์หรือวิธีในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าได้ถูกจัดทำเป็นข้อตกลงอีกฉบับหนึ่งผนวกไว้แนบท้ายความตกลงนี้²⁵⁷ ดังนี้

(1) หลัก Wholly Produced or Obtained ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1.1) วัตถุดิบหรือแร่ธาตุที่แทรกอยู่ในพื้นดิน พื้นน้ำ รวมถึงเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือใต้พื้นน้ำ รวมถึงบริเวณไหล่ทวีป
- (1.2) สินค้าจากเกษตรกรรม พืช และการทำไร่ที่เกี่ยวเนื่องผลผลิตในประเทศสมาชิก
- (1.3) สัตว์ที่เกิดและเติบโตในประเทศสมาชิก
- (1.4) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ตามข้อ (1.3)
- (1.5) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการล่าหรือจับในประเทศสมาชิก
- (1.6) ผลิตภัณฑ์จากการจับปลาหรือจากสัตว์น้ำที่ได้จากทะเลหลวงโดยเรือเดินสมุทรของประเทศสมาชิก
- (1.7) ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการหรือถูกทำขึ้นบนเรือ (Factory Ship) โดยมีลักษณะใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์ตามข้อ (1.6)
- (1.8) ของใช้แล้วที่รวบรวมได้ในประเทศนั้น เฉพาะที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบ
- (1.9) เศษผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบที่ได้จากการผลิต กระบวนการผลิต หรือการบริโภค ที่กระทำในประเทศนั้น
- (1.10) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากใต้ทะเลหรือพื้นดินใต้ทะเลซึ่งตั้งอยู่นอกเขตน่านน้ำของประเทศนั้น แต่มีบทบัญญัติอื่นกำหนดให้ประเทศนั้นมีสิทธิในการแสวงหาประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวได้
- (1.11) สินค้าที่ผลิตขึ้นจากผลิตภัณฑ์ตามข้อ (1.10)

(2) หลัก Not Wholly Produced or Obtained กล่าวคือ เป็นสินค้าที่ไม่เข้าเงื่อนไขตามหลัก Wholly Produced or Obtained แต่สามารถมีถิ่นที่อยู่ภายในประเทศสมาชิกตามความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ได้ หากเข้าหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (2.1) หลัก Single Contracting State Content เป็นหลักเกณฑ์ที่พิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกได้ผ่านขั้นตอนและกระบวนการที่เหมาะสมเพียงพอที่จะได้รับถิ่นกำเนิดหรือไม่ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้
 - สินค้าสำเร็จรูปจัดอยู่ในพิกัดศุลกากรระดับสี่หลัก (4 digits) ของพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนไนซ์ซึ่งเป็นพิกัดแตกต่างจากพิกัดของวัตถุดิบนำเข้าทุกตัวที่ถูกนำมาใช้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปรายนี้
 - สินค้าที่ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการจนมีผลทำให้ผลรวมของวัตถุดิบมีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิกกับวัตถุดิบที่ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิกไม่เกินร้อยละ 60 ของราคา F.O.B. ที่การผลิตและกระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายได้ถูกทำขึ้นในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก

²⁵⁶ โปรดดู ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ ANNEX IV Rules of Origin

²⁵⁷ โปรดดู ข้อ 18 ของความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ ประกอบ ANNEX IV: SAFTA Rules of Origin

- นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดกฎเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Rule: PSR) จำนวน 191 รายการ กล่าวคือ สินค้าจะได้รับสิทธิพิเศษ (Preferential Treatment) หากเป็นสินค้าตามที่ระบุไว้ในภาคผนวกท้ายกฎนี้และมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้หรือเข้าข่ายตามหลัก Single Contracting State Content นี้
 - ทั้งนี้ ตามมาตรการสำหรับสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิกกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจะได้รับสิทธิบวกเพิ่มร้อยละ 10 และสำหรับสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในศรีลังกาจะได้รับสิทธิบวกเพิ่มร้อยละ 5
- (2.2) หลัก Regional Cumulative เป็นหลักในการพิจารณาว่าสินค้าที่ผ่านขั้นตอนและกระบวนการผลิตภายในประเทศสมาชิก โดยใช้วัตถุดิบที่นำเข้ามาจากประเทศสมาชิกอื่นจะได้รับสิทธิพิเศษ มีรายละเอียด ดังนี้
- ผลรวม (มูลค่าวัตถุดิบที่นำเข้ามาจากประเทศสมาชิกอื่นบวกมูลค่าเพิ่มจากการผลิตภายในประเทศ (DVA)) จะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของราคา F.O.B
 - มูลค่าภายในประเทศ (มูลค่าวัตถุดิบจากประเทศสมาชิกผู้ส่งออกบวกมูลค่าเพิ่มจากการผลิตภายในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก (DVA)) จะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของราคา F.O.B.
 - สินค้าขั้นสุดท้าย (Final Product) จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้
 - มีการเปลี่ยนแปลงระดับประเภทของสินค้าตามระบบพิกัดฮาร์โมนีซ์ที่ระดับ 4 หลัก โดยพิกัดของสินค้าขั้นสุดท้ายต้องแตกต่างจากพิกัดของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต
 - มีการเปลี่ยนแปลงระดับประเภทย่อยของสินค้าตามระบบพิกัดฮาร์โมนีซ์ที่ระดับ 6 หลักตามกฎเฉพาะรายสินค้าที่กล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสินค้าที่ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตอย่างง่ายจนทำให้สินค้านั้นกล่าวไม่ถึงว่ามีถิ่นกำเนิดในประเทศที่สินค้านั้นผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตอย่างง่าย มีหลักเกณฑ์ ดังนี้²⁵⁸

- การถนอมอาหารหรือการรักษาสินค้าให้เป็นไปตามเงื่อนไขในระหว่างการขนส่งและการคลังสินค้า เช่น การทำให้แห้ง การแช่แข็ง การแช่เกลือ เป็นต้น
- การปฏิบัติการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การปิดฝู่น การกรอง การคัดแยก การแบ่งประเภท การผสม การล้าง และการพ่นสีและการตัดแบ่ง
- การเปลี่ยนหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์ การแบ่งบรรจุ การบรรจุใส่ขวด ถุงหรือกล่อง เป็นต้น การติดหรือประทับตรา ฉลากหรือสัญลักษณ์เฉพาะลงบนสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของสินค้า

²⁵⁸ โปรดดู Rule 7 of the SAFTA Rules of Origin

- การผสมอย่างง่าย ไม่ว่าจะเป็นการผสมสินค้าต่างชนิดหรือไม่ โดยส่วนประกอบอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างไม่เข้าเกณฑ์ตามหลักถิ่นกำเนิดสินค้าตามที่กำหนดไว้ รวมถึงการเจือจางกับน้ำหรือสารละลายอื่นซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอย่างมีนัยยะสำคัญ
- การประกอบชิ้นส่วนอย่างง่ายเพื่อให้สินค้าสมบูรณ์

4.2.1.8 การระงับข้อพิพาท

กรณีข้อพิพาทเป็นประเด็นโต้แย้งในเรื่องของการตีความ และการบังคับใช้ข้อบัญญัติต่างๆ ภายใต้ความตกลงนี้หรือข้อบัญญัติอื่นใดซึ่งปรับใช้ภายใต้กรอบความตกลงนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประเทศสมาชิก ให้คู่กรณีระงับข้อพิพาทด้วยวิธีสมานฉันท์ โดยจะต้องดำเนินการร้องขอเพื่อการประชุมร่วมกันสองฝ่ายเป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ (Committee of Experts) ผ่านทางเลขาธิการ SAARC รับทราบพร้อมข้อกฎหมายในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

หากประเทศสมาชิกผู้ร้องขอการประชุมร่วมกันไม่ได้รับการตอบรับและการดำเนินการจัดประชุมร่วมภายในเวลาที่กำหนด หรือการจัดประชุมร่วมไม่สามารถระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ ให้ผู้ร้องขอดำเนินการร้องขอต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเพื่อมีการระงับข้อพิพาทโดยคณะกรรมการ ในกรณีนี้ คู่กรณีสามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการต่อ สภาบริหาร SAFTA (SAFTA Ministerial Council: SMC) ได้

4.2.1.9 มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)

ข้อบทที่ 16 ของความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ได้กำหนดว่า สินค้านำเข้าใดซึ่งได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้แผนการเปิดเสรีทางการค้าของความตกลงนี้ หากมีพฤติการณ์หรือปริมาณนำเข้าที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อผู้ผลิตสินค้าในประเทศสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันหรือสินค้าทดแทนกันได้ ประเทศคู่สัญญานั้นสามารถใช้มาตรการปกป้องกับสินค้านี้ดังกล่าวได้ โดยทำการระงับสิทธิประโยชน์ภายใต้ความตกลงนี้เป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ มีกำหนดไม่เกิน 3 ปี การใช้มาตรการปกป้องต้องมีการสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและดำเนินการสอบสวนให้สอดคล้องกับ ข้อ 19 ภายใต้ GATT 1994

อย่างไรก็ตาม กรณีที่เห็นว่าความล่าช้าจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่งวด ในระหว่างที่ดำเนินการร้องขอต่อคณะกรรมการประเทศสมาชิกสามารถบังคับใช้มาตรการปกป้องได้ไม่เกิน 200 วัน ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ประเทศสมาชิกมีหลักฐานชัดเจนจากการวินิจฉัยเบื้องต้นว่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

ทั้งนี้ ตามมาตรการการเลือกปฏิบัติสำหรับสมาชิกกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดได้กำหนดให้มาตรการปกป้องภายใต้ข้อ 16 นี้ไม่ต้องบังคับใช้กับสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศสมาชิกกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ครอบคลุมอัตราส่วนการนำเข้าสินค้าดังกล่าวไม่เกินร้อยละ 5 ของปริมาณการนำเข้า โดยเมื่อรวมอัตราส่วนการนำเข้าสินค้าดังกล่าว ของประเทศสมาชิกกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดที่ต่ำกว่าร้อยละ 5 แล้ว ต้องไม่เกินร้อยละ 15 ของปริมาณการนำเข้าในประเทศทั้งหมด

4.2.1.10 พิธีการศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า

ประเทศสมาชิกตกลงร่วมกันที่จะปรับใช้มาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าและมาตรการอื่นๆ ที่จะช่วยสนับสนุนประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก โดยได้กำหนดเป้าหมายสำคัญไว้ 13 ประการ ได้แก่²⁵⁹

- 1) การปรับปรุงมาตรฐาน การยอมรับผลการทดสอบและการรับรองคุณภาพของการทดสอบในห้องปฏิบัติการของประเทศสมาชิก และใบรับรองสินค้าให้สอดคล้องกันไปเป็นแนวเดียวกัน ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 2) การปรับปรุงกระบวนการทางศุลกากรให้สะดวกและสอดคล้องกัน
- 3) การปรับปรุงการแบ่งประเภทพิกัดศุลกากรตามระบบพิกัดฮาร์โมนีให้สอดคล้องกัน
- 4) ความร่วมมือทางศุลกากรเพื่อขจัดปัญหา ณ จุดขาเข้า
- 5) การปรับปรุงใบอนุญาตนำเข้าและกระบวนการจดทะเบียนให้สะดวกและสอดคล้องกัน
- 6) การปรับปรุงระบบทางการเงินเพื่อการนำเข้าเงินลงทุนให้สะดวกยิ่งขึ้น
- 7) การอำนวยความสะดวกในการผ่านแดนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในค้าระหว่างประเทศสมาชิก SAARC โดยเฉพาะในประเทศสมาชิกที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล (Land-Locked Contracting States)
- 8) การขจัดอุปสรรคในการลงทุนระหว่างประเทศของสมาชิก SAARC
- 9) การประชุมหารือระดับเศรษฐกิจมหภาค
- 10) การออกกฎหมายการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมและการสนับสนุนธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital)
- 11) การพัฒนาระบบการสื่อสารและคมนาคมพื้นฐาน
- 12) การยกเว้นกฎการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา ในส่วนที่เกี่ยวกับการชำระค่าสินค้าภายใต้แผนของความตกลงทางการค้านี้ รวมถึงการส่งเงินค่าชำระสินค้านี้กลับ โดยไม่กระทบต่อสิทธิภายใต้ข้อ 18 ของ GATT และข้อบทที่เกี่ยวข้องของ IMF
- 13) การปรับปรุงระบบการขอใบอนุญาตเข้าเมืองเพื่อการทำธุรกิจการค้าให้สะดวกยิ่งขึ้น

ทั้งยังมีมาตรการเข้าให้ความช่วยเหลือด้านระบบศุลกากรแก่ประเทศสมาชิกกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด เช่น การเสริมสร้างศักยภาพและให้ความรู้ด้านกระบวนการ กฎระเบียบ การจัดการศุลกากร อันจะทำให้ระบบเอกสารต่างๆ มีมาตรฐานทัดเทียมกับประเทศสมาชิกอื่น²⁶⁰

²⁵⁹ โปรดดู ข้อ 8 มาตรการเพิ่มเติม (Additional Measures) ของความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้

²⁶⁰ โปรดดู มาตรการการเลือกปฏิบัติสำหรับสมาชิกกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยในข้อ 11 ของความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ ประกอบ ANNEX II Areas identified for Technical Assistance to Least Developed Contracting States Under Article 11(d) of SAFTA Agreement

4.2.1.11 ผลจากการทำความตกลงเขตการค้าเสรี

ภายหลังจากที่มีการจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ อินเดียเป็นประเทศที่มีการเติบโตสูงสุดเมื่อเทียบกับประเทศสมาชิก โดยอัตราการค้ำระหว่างภูมิภาคของอินเดียเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40-45 นอกจากนี้ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ยังส่งผลต่อการนำเข้าและส่งออกของประเทศสมาชิกเป็นอย่างมาก โดยในปี ค.ศ. 2009 ปริมาณการส่งออกของอินเดียเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 51 ในขณะที่ศรีลังกาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 57.43 ส่วนบังกลาเทศสามารถลดปริมาณการนำเข้าได้ถึงร้อยละ 14.50 และ GDP ของกลุ่มประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้นร้อยละ 1-2 และเพิ่มขึ้นในปีถัดมา

จากตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการเติบโตของ GDP ของประเทศสมาชิกตั้งแต่ก่อนเริ่มมีการบังคับใช้ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้จนถึงปัจจุบันเห็นได้ว่าการเติบโตของ GDP มีอัตราเพิ่มขึ้นสม่ำเสมอ แต่โดยภาพรวมเป็นไปในแนวทางที่มีการพัฒนาขึ้น

ตารางที่ 4-19: ค่าเฉลี่ยการเติบโตของ GDP ในประเทศสมาชิกในปี ค.ศ. 1980-2015 (ร้อยละ)

ค่าเฉลี่ยการเติบโตของ GDP ในประเทศสมาชิกในปี ค.ศ. 1980-2015 (ร้อยละ) ²⁶¹					
ประเทศสมาชิก	1980-1989	1990-1999	2000-2009	2010-2014	2015*
บังกลาเทศ	3.28	4.80	5.82	6.15	6.51
ภูฏาน	9.37	5.33	8.10	8.66	5.50
อินเดีย	5.54	5.63	7.00	5.81	7.10 (2016)
มัลดีฟส์	10.52	6.61	7.10	4.33	4.80 (2016)
เนปาล	4.10	4.87	4.14	4.25	0.77
ปากีสถาน	6.59	4.50	4.69	3.34	4.24
ศรีลังกา	4.21	5.61	4.64	7.13	4.10 (2016)

ที่มา: ฐานข้อมูลล่าสุดของ SAARC Statistical Organisations (SAARCSTAT)²⁶²

สำหรับมูลค่าการค้ารวมของประเทศสมาชิกล้วนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005-2017 มูลค่าการค้าของประเทศสมาชิกเพิ่มจาก 320 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2005 เป็น 772 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2017 ซึ่งมูลค่าการค้ารวมของประเทศสมาชิกขยายตัวถึง 1.4 เท่า

นอกจากนี้ ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจภาคส่วนอื่นๆ ของประเทศสมาชิก เช่น ภาคธุรกิจบริการ โดยปริมาณธุรกิจบริการของเนปาลและศรีลังกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.60 บังกลาเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.50 ส่วนอินเดียเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.30 แต่ปริมาณธุรกิจบริการของปากีสถานยังไม่มีเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีแต่อย่างใด²⁶³

²⁶¹ Keshab Bhattarai, Business School, University of Hull, UK, Economic Growth and Development in India and SAARC Countries, Table2: Average annual growth rate of GDP in SAARC country, [Online], <https://hydra.hull.ac.uk/assets/hull:13361/content>

²⁶² SAARC Group on Statistic, Dashboard: Macro-Economic indicators, [Online], <http://www.saarcstat.org/>

²⁶³ ISTE, Research on Humanities and Social Sciences ISSN 2222-1719 (Paper) ISSN 2222-2863 (Online) Vol.3, No. 5, 2013, The Economic Performance of SAARC Member Countries, [Online] [http://pakacademicsearch.com/pdf-files/art/448/201-214%20Vol%203,%20No%205%20\(2013\).pdf](http://pakacademicsearch.com/pdf-files/art/448/201-214%20Vol%203,%20No%205%20(2013).pdf), Access date on 18/05/2017

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เช่น บทวิเคราะห์ของ Nivedita Jayarem ใน Mantraya Analysis ฉบับที่ 09 ประจำวันที่ 5 กันยายน ปี ค.ศ. 2016²⁶⁴ ที่กล่าวถึงความล้มเหลวของการรวมกลุ่ม SAARC เพราะให้ความสำคัญกับการลดอัตราภาษีทางการค้าระหว่างประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ขาดการวิเคราะห์และจัดการกับอุปสรรคทางการค้าอื่นๆ และความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ก็เป็นส่วนหนึ่งของความล้มเหลวนี้ โดยบทวิเคราะห์ให้เหตุผลไว้ 3 ประการ คือ

- 1) แผนการเปิดเสรีทางการค้าของความตกลงให้ความสำคัญกับการลดอัตราภาษี ในขณะที่อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ซึ่งเป็นปัญหาหลักในการค้าระหว่างกันไม่ได้ถูกจัดการอย่างแท้จริง โดยอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีของแต่ละประเทศสมาชิกนั้นยังมาพร้อมกับการคอร์รัปชันและระบบภายในของหน่วยงานภาครัฐที่ซับซ้อนและไม่จำเป็น
- 2) การเชื่อมต่อภายในภูมิภาค รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานในเขตเชื่อมต่อการค้าส่งถ่ายสินค้าและการเดินทางยังไม่เพียงพอ ซึ่งทำให้ห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) หดงอ
- 3) ความตกลงเขตการค้าเสรีมุ่งเน้นแต่เพียงการค้าภายในภูมิภาคและไม่ได้ให้ความสนใจกับการบริการ การลงทุน และความร่วมมือทางการเงินระหว่างประเทศสมาชิก

เช่นเดียวกับ ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB)²⁶⁵ ที่วิเคราะห์ว่าจากศักยภาพของประเทศสมาชิก การค้าในภูมิภาคยังสามารถเติบโตได้มากกว่าที่เป็นอยู่ แต่เนื่องจากข้อจำกัดของความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียใต้ที่กำหนดการลดอัตราภาษีทางการค้าระหว่างกัน แต่ยังคงกำหนดบัญชีสินค้าอ่อนไหวไว้เป็นจำนวนมาก และขาดการจัดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี

4.2.2 กรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC (Framework Agreement on the BIMSTEC Free Trade Area)²⁶⁶

4.2.2.1 ข้อมูลสำคัญของประเทศกลุ่ม BIMSTEC

1) ความเป็นมาของกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี

ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน ปี ค.ศ. 1997 โดยการริเริ่มและผลักดันของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาค มีสมาชิก 7 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย เมียนมา เนปาล ศรีลังกา และไทย และเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 2004 รัฐมนตรีเศรษฐกิจและการค้าของประเทศสมาชิก BIMSTEC ได้ร่วมลงนามกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC (Framework Agreement on the BIMSTEC Free Trade Area) ณ จังหวัดภูเก็ต ประเทศไทย โดยระบุกรอบแนวทางการเจรจาการค้าสินค้า การค้าบริการ

²⁶⁴ Mantraya Analysis#09: 05 September 2016, Nivedita Jayarem, associated Mantraya's "Regional economic and cooperation and connectivity in South Asia" project, Failure of institutionalized cooperation in South Asia, [Online], <http://mantraya.org/failure-of-institutionalised-cooperation-in-south-asia/>

²⁶⁵ The international news, ADB urges Safta to exploit rich trade potential of member countries, [Online],

²⁶⁶ โปรดดู เขตการค้าเสรี BIMSTEC (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation), [online], http://www.thaifta.com/thaifta/portals/0/FACTBOOK_BIMSTEC%20.pdf, Access date on 7/6/2018

การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ภายใต้ BIMSTEC FTA มีการจัดตั้งคณะกรรมการเจรจาการค้า BIMSTEC (BIMSTEC Trade Negotiating Committee: BIMSTEC TNC) เพื่อเจรจาจัดทำความตกลงการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุน ซึ่งในปัจจุบันศรีลังกาทำหน้าที่เป็นประธาน BIMSTEC TNC และมีการประชุมไปแล้ว 20 ครั้ง โดยครั้งล่าสุดประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการประชุม BIMSTEC TNC เมื่อวันที่ 7-9 กันยายน ปี ค.ศ. 2015 ณ จังหวัดขอนแก่น และประเทศสมาชิกยังไม่สามารถสรุปผลการเจรจา FTA ระหว่างกันได้

2) โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของประเทศของกลุ่ม BIMSTEC²⁶⁷

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของบังกลาเทศ

ตารางที่ 4-20: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของบังกลาเทศ

สินค้าส่งออกสำคัญ	สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และเส้นใยสำหรับสิ่งทอ
ตลาดส่งออกสำคัญ	กลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีการส่งออกไปไทยเพียงร้อยละ 0.3 ส่วนประเทศอื่นๆ ในกลุ่ม BIMSTEC การส่งออกเกือบเท่ากับศูนย์
สินค้านำเข้าสำคัญ	เครื่องจักร อุปกรณ์และยานพาหนะ ผ้าทอและเส้นใย อาหารและสินค้าเกษตร เคมีภัณฑ์ พลาสติกและยาง
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย สิงคโปร์ และจีน แต่มีการนำเข้าสินค้าจากกลุ่ม BIMSTEC น้อยมาก

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของภูฏาน

ตารางที่ 4-21: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของภูฏาน

สินค้าส่งออกสำคัญ	สินค้าปฐมภูมิจากทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือไฟฟ้าพลังน้ำ แร่เหล็ก ซีเมนต์และหินปูน สินค้าประเภทอาหารและอุตสาหกรรมเกษตร
ตลาดส่งออกสำคัญ	อินเดีย บังกลาเทศ และไทย
สินค้านำเข้าสำคัญ	สินค้าประเภทเครื่องจักร อุปกรณ์และยานพาหนะ โลหะต่างๆ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่นและไทย

ที่มา: World Integrated Trade Solution

²⁶⁷ โครงการวิเคราะห์โอกาสการขยายการค้าของไทยภายใต้เขตการค้าเสรี, [online], <http://www.dtn.go.th/index.php/page-fta/item/โครงการวิเคราะห์โอกาสการขยายการค้าของไทยภายใต้เขตการค้าเสรี-bimstec.html>, Access date on 15/6/2018

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย

ตารางที่ 4-22: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย

สินค้าส่งออกสำคัญ	อัญมณี สิ่งทอ เสื้อผ้า อาหารและสินค้าเกษตร เครื่องจักรอุปกรณ์ และยานพาหนะ เคมีภัณฑ์ พลังงานและแร่ และโลหะต่างๆ
ตลาดส่งออกสำคัญ	กลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา เอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN และมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMESTIC เพียงร้อยละ 7
สินค้านำเข้าสำคัญ	สินค้าประเภทพลังงานและแร่ เครื่องจักร อุปกรณ์ และยานพาหนะ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	สหภาพยุโรป เอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่นๆ แต่มีนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC น้อยมาก

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเมียนมา

ตารางที่ 4-23: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเมียนมา

สินค้าส่งออกสำคัญ	ก๊าซธรรมชาติสัดส่วนสูงสุด สินค้าประเภทอาหารและเกษตร ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และสิ่งทอ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป (ร้อยละ 17)
ตลาดส่งออกสำคัญ	ไทย (มากที่สุด มีสัดส่วนร้อยละ 31) อินเดีย กลุ่มเอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN และมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC น้อยมากเพียงร้อยละ 2
สินค้านำเข้าสำคัญ	สินค้าประเภทวัตถุดิบ เครื่องจักร อุปกรณ์และยานพาหนะ เส้นใยและสิ่งทอ และอาหารและสินค้าเกษตร
ตลาดนำเข้าสำคัญ	กลุ่มเอเชียตะวันออก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจีนสูงสุดถึงร้อยละ 21 ญี่ปุ่น และเกาหลี กลุ่ม ASEAN ไทย อินเดีย และมีการนำเข้าจากประเทศกลุ่ม BIMSTEC อื่นๆ มีสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 1

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเนปาล

ตารางที่ 4-24: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเนปาล

สินค้าส่งออกสำคัญ	สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน สินค้าด้านอาหารและเกษตร และเคมีภัณฑ์
ตลาดส่งออกสำคัญ	อินเดีย (สูงถึงร้อยละ 52) สหรัฐอเมริกา กลุ่มสหภาพยุโรป และมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC นอกเหนือจากอินเดียเพียงร้อยละ 2.3
สินค้านำเข้าสำคัญ	น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องจักรกล ยานพาหนะ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย (สูงถึงร้อยละ 53) กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN และมีการนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC นอกเหนือจากอินเดียเพียงร้อยละ 0.5

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของศรีลังกา

ตารางที่ 4-25: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของศรีลังกา

สินค้าส่งออกสำคัญ	สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป สินค้าประเภทอาหารและเกษตร อัญมณี และเครื่องจักรและอุปกรณ์
ตลาดส่งออกสำคัญ	สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และอินเดีย แต่มีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC อื่นๆ เพียงร้อยละ 0.25
สินค้านำเข้าสำคัญ	เครื่องจักร อุปกรณ์ ยานพาหนะ พลังงาน และเส้นใยและสิ่งทอ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย (ร้อยละ 17) เอเชียตะวันออก โดยเฉพาะฮ่องกง ญี่ปุ่น และเกาหลี กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป กลุ่ม ASEAN แต่มีการนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC อื่นๆ เพียงร้อยละ 0.1

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของไทย

ตารางที่ 4-26: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของไทย

สินค้าส่งออกสำคัญ	เครื่องจักร อุปกรณ์และยานพาหนะ สินค้าประเภทอาหารและเกษตร ผลิตภัณฑ์พลาสติกและยาง และสิ่งทอและเสื้อผ้า
ตลาดส่งออกสำคัญ	เอเชียตะวันออก ASEAN ที่สำคัญคือ ญี่ปุ่น จีน ฮ่องกง สิงคโปร์ และมาเลเซีย สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC อื่นๆ เพียงร้อยละ 1.1
สินค้านำเข้าสำคัญ	เครื่องจักร อุปกรณ์ และยานพาหนะ พลังงานและแร่ และโลหะและประเภทเคมีภัณฑ์
ตลาดนำเข้าสำคัญ	เอเชียตะวันออก ASEAN สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และมีการนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC เพียงร้อยละ 2.4 โดยส่วนใหญ่นำเข้าจากอินเดีย

ที่มา: World Integrated Trade Solution

4.2.2.2 โครงสร้างกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี

กรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC มีทั้งหมด 15 ข้อ (“Article”) ดังนี้

ตารางที่ 4-27: กรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC

ข้อที่ (Article)	ว่าด้วยเรื่อง
1	วัตถุประสงค์
2	มาตรการสำหรับเขตการค้าเสรี
3	การค้าสินค้า
4	การค้าบริการ
5	การลงทุน
6	ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
7	กรอบเวลา
8	ข้อยกเว้นทั่วไป
9	การระงับข้อพิพาท
10	ข้อตกลงเกี่ยวกับสถาบัน
11	การแก้ไขเปลี่ยนแปลง
12	บทเบ็ดเตล็ด
13	การถอนตัวออกจากความตกลง
14	การเข้าร่วม
15	การมีผลบังคับใช้

ที่มา: รวบรวมโดยมูลนิธิ สวค.

4.2.2.3 หลักการและวัตถุประสงค์ของการทำความตกลงทางการค้า

กรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนในประเทศสมาชิก และเพื่อดึงดูดผู้ลงทุนจากภายนอกให้เข้ามาทำการค้าและการลงทุนกับประเทศสมาชิก BIMSTEC มากขึ้น โดยขอบเขตความตกลงเขตการค้าเสรีนี้ครอบคลุมถึงการเปิดเสรีการค้าสินค้า การเปิดเสรีการค้าบริการ การเปิดเสรีการลงทุน และการเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

4.2.2.4 กรอบการเจรจาการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

● การค้าสินค้า

(1) รูปแบบการลดภาษีศุลกากร ที่ผ่านมามีการเจรจาลด/ยกเลิกภาษีศุลกากรสินค้าระหว่างสมาชิก ตั้งแต่การประชุม BIMSTEC TNC ครั้งที่ 1-18 และได้สรุปผลในการประชุม BIMSTEC TNC ครั้งที่ 19 ในปี ค.ศ. 2011 ซึ่งการลด/ยกเลิกภาษีศุลกากรจะใช้ 2 แนวทาง แบ่งการลดภาษีสินค้าออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- *Positive List Approach* แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มสินค้า ได้แก่ Fast Track (FT) และ Normal Track (Normal Elimination (NTE) / Normal Track Reduction (NTR)) ซึ่งจะเป็นการลดภาษีจากอัตรา MFN Applied โดยประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries: LDCs) จะได้รับความยืดหยุ่นมากกว่าในแง่ระยะเวลาการลดภาษี และการได้รับลดหย่อนภาษีที่เร็วกว่าจากประเทศกำลังพัฒนา

- *Negative List Approach* กำหนดให้มีสินค้าจำนวนหนึ่งที่ไม่นำมาลดภาษี (Negative List: NL) ภายใต้เขตการค้าเสรีได้ แต่จะต้องกำหนดเพดานจำนวนรายการสินค้าที่จะไม่นำมาลดภาษี โดยประเทศพัฒนาน้อยที่สุดสามารถขอให้ประเทศกำลังพัฒนาพิจารณาลดภาษีเป็นการเฉพาะ (Derogation) สำหรับสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

ตารางที่ 4-28: ตารางการลดภาษีตามการแบ่งกลุ่มสินค้าภายใต้ BIMSTEC

	กลุ่มสินค้า	สัดส่วน (ร้อยละของพิกัด HS2012)	จำนวนรายการ (6 หลัก)	อัตราภาษีสุดท้าย
1.	กลุ่มเร่งลดภาษี (FT)	ร้อยละ 10	505	ร้อยละ 0
2.	กลุ่มลดภาษีปกติ (NTE)	ร้อยละ 48	2425	ร้อยละ 0
	กลุ่มลดภาษีปกติ (NTR)	ร้อยละ 19	960	ร้อยละ 1-5
3.	กลุ่มไม่ลดภาษี (NL)	ร้อยละ 23	1162	ไม่มีการลดภาษี

(2) อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี

เนื่องจากประเทศสมาชิกล้วนแต่เป็นประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดซึ่งมักจะใช้มาตรการทางการค้าที่ซับซ้อน ระบบพิธีการทางศุลกากรที่ค่อนข้างยุ่งยาก และมีมาตรฐานการส่งออกที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมถึงมีอัตราการใช้มาตรการกีดกันทางค้าต่างๆ ที่ค่อนข้างสูง เช่น อินเดียนโยบายนำเข้าสินค้าบางชนิดที่อนุญาตให้ตัวแทนของรัฐเป็นผู้นำเข้าได้เพียงผู้เดียว เป็นต้น ประเทศสมาชิกต่างตระหนักถึงอุปสรรคทางการค้าในประเด็นนี้ และเห็นชอบให้กรอบความตกลงเขตการค้าเสรีการค้า BIMSTEC เน้นการจัดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีด้วย (Non-tariff barriers) โดยกำหนดให้มีการเจรจาและจัดทำความตกลงเพื่อบังคับใช้มาตรการที่จะลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีอีกด้วย เช่น มาตรการปลอดโควตาภาษี (Treatment of out-of-quota rates) กำหนดรายละเอียดสินค้าที่จะใช้มาตรการปกป้องตามหลักการของ GATT การพัฒนาการทดสอบรับรองมาตรฐาน เป็นต้น

(3) กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าตามกรอบความตกลงเสรีทางการค้า BIMSTEC กำหนดให้สินค้าที่ไม่ได้ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Not Wholly Produced or Obtained) จะต้องมีการเปลี่ยนพิกัดศุลกากรในระดับ 6 หลัก ควบคู่กับสัดส่วนมูลค่าเพิ่มภายในประเทศในอัตราร้อยละ 35 เป็นเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าสำหรับประเทศกำลังพัฒนา คือ อินเดีย ศรีลังกา และไทย และใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดศุลกากรในระดับ 6 หลัก ควบคู่กับสัดส่วนมูลค่าเพิ่มภายในประเทศในอัตราร้อยละ 30 เป็นกฎทั่วไปสำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด คือ บังกลาเทศ ภูฏาน เมียนมา และเนปาล นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำกฎเฉพาะรายการสินค้า (Product Specific Rules: PSRs) จำนวนรวมทั้งสิ้น 147 รายการ เช่น ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด สบู่ อัญมณี ส่วนประกอบเครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์สี เป็นต้น

(4) มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)

ประเทศสมาชิก BIMSTEC ได้มีการสรุปมาตรการปกป้องที่จะใช้ภายใต้ความตกลง (BIMSTEC Safeguard) โดยตกลงให้ประเทศสมาชิกยังคงใช้มาตรการปกป้องได้ในช่วง 2 ปี และใช้ต่อไปได้อีก 1 ปี และมีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำเพื่อยกเว้นการใช้มาตรการดังกล่าว เช่น กรณีมีสัดส่วนนำเข้าสินค้าต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและมาตรการปกป้องจะใช้ต่อไปได้อีกเพียง 5 ปีหลังจากวันสิ้นสุดการลดหรือยกเลิกภาษีในกลุ่มต่างๆ เสร็จสิ้นลงแล้ว²⁶⁸

(5) พิธีการศุลกากร

นอกจากมาตรการในการลดอัตราภาษีศุลกากรแล้ว กรอบความตกลงเขตเสรีทางการค้ายังมีเป้าหมายที่จะจัดหามาตรการการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น รวมถึงมาตรการเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (การแลกเปลี่ยนทางการเงิน การค้าอิเล็กทรอนิกส์ และการอำนวยความสะดวกในการขออนุญาตเดินทางเข้าประเทศเพื่อธุรกิจ) โดยเน้นลดช่องว่างในการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกในภูมิภาค เพื่อให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยได้มีการดำเนินการประชุมเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangement: MRAs) และความร่วมมือด้านพิธีการศุลกากร

● การระงับข้อพิพาท

ภายใต้กรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC กำหนดให้มีการจัดตั้งเครื่องมือและกระบวนการระงับข้อพิพาทเพื่อความตกลงนี้ภายในปี ค.ศ. 2005 โดยในระหว่างจัดทำ หากมีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกในแง่ของการตีความ การบังคับใช้ หรือการปรับใช้ของความตกลงนี้ ให้คู่กรณีระงับข้อพิพาทโดยประชุมร่วมกันสองฝ่ายอย่างสมานฉันท์ ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะทำงานว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทได้ตกลงกันในรายละเอียดของร่างความตกลงว่าด้วยกลไกและกระบวนการระงับข้อพิพาทแล้ว โดยอยู่ในขั้นตอนของการรอการลงนาม

²⁶⁸ กรทรวงพาณิชย์, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, BIMSTEC FTA Factbook, [Online],

- **การค้าบริการและการลงทุน**

(1) **การค้าบริการ** การเจรจาการเปิดเสรีการค้าบริการครอบคลุมสาขาที่สำคัญ โดยให้ใช้ Positive List Approach โดยให้เริ่มเจรจาในปี ค.ศ. 2005 และให้เสร็จสิ้นภายในปี ค.ศ. 2007 และให้มีการปฏิบัติเป็นพิเศษและแตกต่าง และความยืดหยุ่นแก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

(2) **การลงทุน** ส่งเสริมการลงทุนด้านต่างๆ และให้มีการเจรจาเพื่อเปิดเสรีนโยบายการลงทุน โดยให้ใช้ Positive List Approach และให้เริ่มเจรจาในปี ค.ศ. 2005 และกำหนดให้เสร็จสิ้นภายในปี ค.ศ. 2007 ปัจจุบันประเทศสมาชิกยังอยู่ระหว่างการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้าบริการและความตกลงทางการลงทุนการเจรจาเปิดเสรีการค้าด้านการบริการและการลงทุน

- **ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่นๆ**

ให้มีการเจรจาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในสาขาต่างๆ ของ BIMSTEC ให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น เช่น เทคโนโลยี การขนส่งและการสื่อสาร การพลังงาน การท่องเที่ยว และการประมง นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการอำนวยความสะดวกทางการค้าในเรื่องต่างๆ เช่น การทำ MRA และความร่วมมือทางศุลกากร เป็นต้น

4.2.2.5 สถานะล่าสุดของกรอบความตกลงเขตเสรีการค้า BIMSTEC

ไทยเป็นเจ้าภาพการประชุม BIMSTEC TNC ครั้งที่ 20 ระหว่างวันที่ 7-9 กันยายน ปี ค.ศ. 2015 ณ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการประชุม BIMSTEC TNC หลังจากเว้นว่างไปกว่า 4 ปี โดยการประชุมครั้งที่ 19 จัดขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 2011 ดังนั้น การเจรจาครั้งที่ 20 จึงเป็นการประเมินสถานะความคืบหน้าของการเจรจาที่ผ่านมา และการแก้ไขความตกลงบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่

การค้าสินค้า ที่ประชุมได้ปรับกำหนดวันที่ความตกลงการค้าสินค้า (Date of Entry into Force of the Agreement on Trade in Goods) เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2016 เนื่องจากกำหนดวันที่บังคับใช้เดิมได้ล่วงเลยไปแล้ว และได้ให้ขยายเวลาออกไปอีก 6 เดือน เป็นวันที่ 1 มกราคม ปี ค.ศ. 2017 ในกรณีที่ประเทศสมาชิกไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในเวลาที่กำหนด ยกเว้น เนปาล ที่ประชุมพิจารณาขยายระยะเวลาออกไป 1 ปี เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2017 เนื่องจากสถานการณ์ภายในประเทศ

สำหรับรายการสินค้าที่จะไม่นำมาลดภาษี (Negative List: NL) ให้คงสัดส่วนไว้ที่ร้อยละ 23 นอกจากนี้ ได้มีการหารือเพื่อหาข้อสรุปในเอกสาร 4 ฉบับ เพื่อให้สามารถลงนามในเอกสารในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจและการค้าที่บังกลาเทศ ได้แก่ (1) ความตกลงการค้าสินค้า (2) ความตกลงว่าด้วยกระบวนการและกลไกระงับข้อพิพาท (3) พิธีสารแก้ไขกรอบความตกลงการค้าเสรี BIMSTEC และ (4) ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านศุลกากร

ทั้งนี้ อินเดียนขอแก้ไขบางประเด็นในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านศุลกากร โดยให้เหตุผลว่าความตกลงดังกล่าวได้ตกลงกันเมื่อ 4 ปีที่แล้ว ทำให้ไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและได้ขอแก้ไขตารางลดภาษีที่ได้ยื่นให้ประเทศสมาชิกพิจารณาด้วย โดยอินเดียจะจัดทำร่างพิธีสารแก้ไขความตกลงฯ ส่งให้สำนักเลขาธิการ BIMSTEC และประเทศสมาชิกเพื่อพิจารณา

กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า ที่ประชุมมีมติให้แปลงพิกัตสำหรับสินค้า PSRs 147 รายการ จาก HS2007 เป็น HS2012 โดยอินเดียแจ้งว่าต้องการแก้ไขสำหรับ PSRs สินค้า 147 รายการ เนื่องจาก PSRs สำหรับสินค้านี้ได้สรุปไปแล้วนั้นไม่สอดคล้องกับนโยบายการค้าของรัฐบาลอินเดียในปัจจุบัน โดยประเทศสมาชิกอื่นๆ เห็นว่า ไม่จำเป็นต้องมีการทบทวนรายการสินค้า เพราะจะทำให้การเจรจาต้องขยายเวลาออกไป ทั้งนี้ อินเดียจะจัดทำข้อคิดเห็นในรายการสินค้า PSRs และส่งให้สำนักเลขาธิการ BIMSTEC และประเทศสมาชิกเพื่อพิจารณาต่อไป

การค้าบริการ การลงทุน และกฎหมาย ยังไม่มีความคืบหน้ามากนัก ทั้งนี้ ในด้านการลงทุน อินเดียพยายามผลักดันร่างมาตรฐานความตกลงเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (BIT Model) ฉบับใหม่ของตนให้เป็นพื้นฐานสำหรับการเจรจาแต่ยังไม่มีประเทศสมาชิกใดเห็นด้วย

4.2.2.6 ผลจากการจัดทำกรอบความตกลงเขตเสรีการค้า BIMSTEC

การประชุมเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงในด้านต่างๆ ภายใต้กรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละประเทศสมาชิกได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในสาขาต่างๆ ดังนี้²⁶⁹

ตารางที่ 4-29: สาขาที่รับผิดชอบตามกรอบความตกลงเขตเสรีการค้า BIMSTEC รายประเทศ

ประเทศสมาชิก	สาขาที่รับผิดชอบ
อินเดีย	- การคมนาคมและสื่อสาร การท่องเที่ยว - การจัดการสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ - การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ
ไทย	- การประมง การสาธารณสุข - การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน
เนปาล	- การบรรเทาความยากจน
ภูฏาน	- ความร่วมมือทางวัฒนธรรม
บังกลาเทศ	- การค้าและการลงทุน - การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
เมียนมา	- การพลังงาน - การเกษตร
ศรีลังกา	- เทคโนโลยี

ที่มา: Brief on BIMSTEC

ทั้งนี้ ได้มีการประชุมคณะกรรมการเจรจาการค้า BIMSTEC TNC เพื่อจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC (BIMSTEC FTA) แล้ว 20 ครั้ง โดยความร่วมมือในการประชุมดำเนินไปอย่างประสบความสำเร็จ เป็นต้นว่า ได้มีการจัดประชุมเจรจาและประเทศสมาชิกได้เห็นชอบร่างความตกลงการค้าเสรีในส่วนของสินค้า (Agreement on Trade in Goods) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และอยู่ในขั้นตอนของการตกลงตารางข้อผูกพันภาษีที่จะแนบท้ายร่างความตกลง ซึ่งยังขาดในส่วนของศรีลังกา เช่นเดียวกับ ความตกลงเรื่องกลไกระงับข้อพิพาท ความตกลงเรื่องความร่วมมือด้านศุลกากร รวมถึงพิธีสารแก้ไขกรอบความตกลง FTA

²⁶⁹ Brief on BIMSTEC. Updated February 2014.

นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมต่างๆ เพื่อให้กรอบความตกลงบรรลุอีกมากมาย เช่น การประชุม BIMSTEC Business Forum เพื่อเป็นเวทีหารือของภาคเอกชนของประเทศสมาชิกและการประชุม BIMSTEC Economic Forum เพื่อเป็นเวทีหารือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม Business Forum ครั้งที่ 6 และ Business Seminar 2011 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 2011 และการประชุม Economic Forum ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 2011²⁷⁰

4.2.2.7 ความสำคัญต่อไทย²⁷¹

ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีในกรอบ BIMSTEC จัดตั้งขึ้นเพื่อกระตุ้นการค้าและการลงทุนภายในประเทศสมาชิก และเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากภายนอกให้เข้ามาทำการค้าและการลงทุนกับประเทศสมาชิก BIMSTEC ให้มากขึ้น โดยขอบเขตครอบคลุมการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุนและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการจัดทำ BIMSTEC โดยกลุ่มประเทศ BIMSTEC จะเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่น่าสนใจสำหรับการขยายการค้าและการลงทุน จากจำนวนประชากรรวมกันแล้วประมาณกว่า 1,490 ล้านคน และเนื่องจากกลุ่ม BIMSTEC มีสินค้าส่งออกและตลาดส่งออกสำคัญที่คล้ายกัน แต่มีการค้าระหว่างกันน้อยมาก จึงทำให้ BIMSTEC สามารถสร้างตลาดใหม่และช่วยลดการพึ่งพาทลาดเก่า รวมไปถึงบรรเทาปัญหาภาวะการแข่งขันของไทยกับกลุ่มประเทศ BIMSTEC นอกจากนี้กลุ่มประเทศ BIMSTEC ยังเป็นแหล่งวัตถุดิบในการผลิตสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย เช่น เพชรพลอย อัญมณี เหล็กและเศษโลหะ เคมีภัณฑ์ และอาหารทะเล เป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดและเลิกอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและมีใช้ภาษีระหว่างประเทศสมาชิก จะทำให้สมาชิกมีการปรับมาตรฐานกฎเกณฑ์ของประเทศสมาชิกให้สอดคล้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกทางการค้า อีกทั้งจะช่วยลดต้นทุนการขนส่งเนื่องจาก BIMSTEC มีพื้นที่ที่ติดต่อเชื่อมต่อกันจึงมีความร่วมมือจะเป็นการช่วยลดต้นทุนการขนส่งเพื่อส่งเสริมการค้าในกลุ่มประเทศ BIMSTEC และการมีความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการค้าที่ดีและสำคัญจะเป็นการสร้างความสำเร็จและจะทำให้ประเทศต่างๆ สนใจในภูมิภาคนี้มากขึ้นอันจะนำไปสู่การขยายตัวทางการค้าและการลงทุนของกลุ่มประเทศ BIMSTEC

²⁷⁰ กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค: ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ BIMSTEC , ศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, กระทรวงต่างประเทศ, [Online], <http://www.mfa.go.th/business/th/cooperation/245/42516-%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B9%80%E0%B8%9A%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%AD%E0%B8%A5%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%A2.html>, Access date on 8/12/2016

²⁷¹ โปรดดู เขตการค้าเสรี BIMSTEC (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation), [online], http://www.thaifta.com/thaifta/portals/0/FACTBOOK_BIMSTEC%20.pdf, Access date on 7/6/2018

4.2.3 ความตกลงทางการค้าเอเชีย - แปซิฟิก (Asia-Pacific Trade Agreement)²⁷²

4.2.2.1 ข้อมูลสำคัญของประเทศกลุ่มสมาชิกความตกลงทางการค้าเอเชีย - แปซิฟิก

(1) ความเป็นมาของกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี

ความตกลงเสรีทางการค้าเอเชีย - แปซิฟิก (Asia-Pacific Trade Agreement: APTA) มีชื่อเต็มว่า First Agreement on Trade Negotiations among Developing Member Countries of the Economic and Social Commission for Asia and the Pacific หรือที่รู้จักกันในชื่อ “ความตกลงกรุงเทพมหานคร” (Bangkok Agreement) ลงนามในเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1975 จากการริเริ่มของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific: ESCAP) และมีผลบังคับใช้ในช่วงมิถุนายนของปีถัดมา²⁷³ โดยถือเป็นความตกลงเพื่อให้สิทธิพิเศษทางการค้าที่เก่าแก่ที่สุดในกลุ่มประเทศพัฒนาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

เงื่อนไขสำคัญหนึ่งของความตกลงคือ การกำหนดรายการสินค้า 2 บัญชี คือ บัญชีที่แต่ละประเทศจะลดให้กับทุกประเทศสมาชิกที่เรียกว่า บัญชีสินค้าประจำชาติ (National List of Concession) และบัญชีสำหรับรายการสินค้าที่แต่ละประเทศจะลดให้กับประเทศพัฒนาน้อยที่สุดเป็นพิเศษเพิ่มเติม ที่เรียกว่า บัญชีสินค้าพิเศษ (Special List of Concession) ด้วย โดยในแต่ละรายการนั้น แต่ละประเทศสามารถกำหนดอัตราภาษีที่เก็บเป็นพิเศษในแต่ละบัญชีได้

ต่อมาได้มีการจัดทำความตกลงฉบับแก้ไขและลงนามเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2005²⁷⁴ โดยมีผลบังคับเมื่อวันที่ 1 กันยายน ปี ค.ศ. 2006 และมีการแก้ไขล่าสุดในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 2017 ซึ่งเป็นการแก้ไข National List และแก้ไขเล็กน้อยในกฎถิ่นกำเนิดสินค้าในภาคผนวกหนึ่งและสอง ตามลำดับ²⁷⁵ มีสมาชิกในช่วงแรกทั้งหมด 6 ประเทศ ประกอบด้วย บังกลาเทศ จีน อินเดีย ลาว เกาหลีใต้ และศรีลังกา โดยมองโกเลียเพิ่งจะได้เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 7 ในปลายปี ค.ศ. 2013 นอกจากนี้ ความตกลงทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิกยังจัดเป็นความตกลงฉบับหนึ่งที่ถือได้ว่าครอบคลุมเขตภูมิภาคขนาดกว้างที่สุดในเอเชีย-แปซิฟิก และเป็นเพียงความตกลงทางการค้าที่บังคับใช้แล้วฉบับเดียวที่เชื่อมสองประเทศยักษ์ใหญ่ที่มีการเติบโตทางการตลาดสูงที่สุดในโลก คือ จีน และอินเดีย

ความตกลงเสรีทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิกจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านมาตรการเปิดเสรีการค้าเพื่อประโยชน์ร่วมของสมาชิกเพื่อให้การค้าภายในภูมิภาคขยายตัว และสนับสนุนความร่วมมือทางด้านการค้า การบริการ การลงทุน และการอำนวยความสะดวกภายในระหว่างประเทศสมาชิก

²⁷² โปรดดู ความตกลงทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Trade Agreement), [online], http://commerce.nic.in/trade/bangkok_agreement.pdf, Access date on 8/12/2016

²⁷³ ASIA Regional Integration Center, Trade and Investment, Asia-Pacific Trade Agreement, [Online], <https://aric.adb.org/fta/asia-pacific-trade-agreement>

²⁷⁴ WIPO, First Amendment on Trade Negotiations among Developing Member Countries of the Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (Bangkok Agreement), [Online], http://www.wipo.int/wipolex/en/other_treaties/text.jsp?file_id=209760

²⁷⁵ United Nations, ESCAP, Second Amendment to the Asia-Pacific Trade Agreement, 13 January 2017, [Online], <http://www.unescap.org/sites/default/files/Signed-Second-Amendment-of-APTA.pdf>

(1) โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของประเทศกลุ่มสมาชิกความตกลงทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิก

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของ**บังกลาเทศ**

ตารางที่ 4-30: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของบังกลาเทศ

สินค้าส่งออกสำคัญ	สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และเส้นใยสำหรับสิ่งทอ
ตลาดส่งออกสำคัญ	กลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ประเทศในเอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN และอื่นๆ โดยมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC น้อยมาก ซึ่งส่งออกไปไทยเพียงร้อยละ 0.3 ส่วนประเทศอื่นๆ ในกลุ่ม BIMSTEC มีการส่งออกเกือบเท่ากับศูนย์
สินค้านำเข้าสำคัญ	เครื่องจักร อุปกรณ์และยานพาหนะ ผ้าทอและเส้นใย อาหารและสินค้าเกษตร เคมีภัณฑ์ พลาสติกและยาง
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย สิงคโปร์ และจีน แต่มีการนำเข้าสินค้าจากกลุ่ม BIMSTEC น้อยมาก

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของ**จีน**

ตารางที่ 4-31: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของจีน

สินค้าส่งออกสำคัญ	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ รองเท้า เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าฝ้าย อุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร
ตลาดส่งออกสำคัญ	สหรัฐอเมริกา ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เยอรมนี
สินค้านำเข้าสำคัญ	เครื่องจักรกล ปุ๋ย ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ แผงวงจรรวม ัญชีพช น้ำมันดิบ และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม
ตลาดนำเข้าสำคัญ	เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน เยอรมนี

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของ**อินเดีย**

ตารางที่ 4-32: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย

สินค้าส่งออกสำคัญ	อัญมณี สิ่งทอ เสื้อผ้า อาหารและสินค้าเกษตร เครื่องจักรอุปกรณ์ และยานพาหนะ เคมีภัณฑ์ พลังงานและแร่ และโลหะต่างๆ
ตลาดส่งออกสำคัญ	กลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา เอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN และมีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC เพียงร้อยละ 7
สินค้านำเข้าสำคัญ	สินค้าประเภทพลังงานและแร่สูงถึง เครื่องจักร อุปกรณ์ และยานพาหนะ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	สหภาพยุโรป เอเชียตะวันออก กลุ่ม ASEAN สหรัฐอเมริกา และอื่นๆ แต่มีนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC น้อยมาก

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของลาว

ตารางที่ 4-33: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของลาว

สินค้าส่งออกสำคัญ	แร่ทองแดง ทองแดง และของใช้ที่ทำด้วยทองแดง ไฟฟ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า ทองคำผสม ทองคำแท่ง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์จากไม้ ยาสูบ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
ตลาดส่งออกสำคัญ	ไทย จีน เวียดนาม ออสเตรเลีย เยอรมนี
สินค้านำเข้าสำคัญ	น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ พาหนะขนส่งทางบก เหล็กและเครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็ก ชิ้นส่วนรถยนต์และอะไหล่ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ยาง และเครื่องใช้ที่ทำด้วยยาง ทองแดงและเครื่องใช้
ตลาดนำเข้าสำคัญ	ไทย จีน เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลีใต้

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเกาหลีใต้

ตารางที่ 4-34: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของเกาหลีใต้

สินค้าส่งออกสำคัญ	เครื่องจักรไฟฟ้า รถยนต์ เครื่องจักรกล เรือ และน้ำมันเชื้อเพลิง
ตลาดส่งออกสำคัญ	จีน สหรัฐอเมริกา เวียดนาม ฮองกง ญี่ปุ่น
สินค้านำเข้าสำคัญ	น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องจักรกล อุปกรณ์ทางการแพทย์ และเหล็ก
ตลาดนำเข้าสำคัญ	จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ซาอุดีอาระเบีย

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของศรีลังกา

ตารางที่ 4-35: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของศรีลังกา

สินค้าส่งออกสำคัญ	สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป สินค้าประเภทอาหารและเกษตร อัญมณี และเครื่องจักรและอุปกรณ์
ตลาดส่งออกสำคัญ	สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และอินเดีย แต่มีการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC อื่นๆ เพียงร้อยละ 0.25
สินค้านำเข้าสำคัญ	เครื่องจักร อุปกรณ์ ยานพาหนะ พลังงาน และเส้นใยและสิ่งทอ
ตลาดนำเข้าสำคัญ	อินเดีย (ร้อยละ 17) เอเชียตะวันออก โดยเฉพาะฮ่องกง ญี่ปุ่น และเกาหลี กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป กลุ่ม ASEAN แต่มีการนำเข้าจากกลุ่ม BIMSTEC อื่นๆ เพียงร้อยละ 0.1

ที่มา: World Integrated Trade Solution

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของมองโกเลีย

ตารางที่ 4-36: โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของมองโกเลีย

สินค้าส่งออกสำคัญ	สินแร่ เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ โลหะมีค่าและเครื่องประดับ ขนสัตว์ วัสดุก่อสร้าง เครื่องจักรกล ทองแดงและผลิตภัณฑ์ หนึ่งดืบและหนึ่งฟอก
ตลาดส่งออกสำคัญ	จีน สหราชอาณาจักร แคนาดา รัสเซีย
สินค้านำเข้าสำคัญ	น้ำมัน โลหะ เครื่องจักรกล วัสดุก่อสร้าง ยานพาหนะ อาหาร น้ำตาล ชา
ตลาดนำเข้าสำคัญ	รัสเซีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้

ที่มา: World Integrated Trade Solution

4.2.3.2 โครงสร้างกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี

ความตกลงเสรีทางการค้าเอเชีย - แปซิฟิก มีทั้งหมด 40 ข้อ (“Article”) ดังนี้

ตารางที่ 4-37: ความตกลงเสรีทางการค้าเอเชีย - แปซิฟิก

ข้อที่	ว่าด้วยเรื่อง	ข้อที่	ว่าด้วยเรื่อง
1	คำนิยาม	21	การระงับข้อพิพาท
2	วัตถุประสงค์	22	คณะกรรมการการสามัญ
3	หลักการ	23	สภาบริหาร
4	การเจรจาข้อตกลงหย่อน	24	การตัดสินคะแนนเสียง
5	การบังคับใช้ข้อตกลงหย่อน	25	การทบทวนความตกลง
6	มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	26	การแก้ไขความตกลง
7	ข้อตกลงหย่อนพิเศษสำหรับประเทศสมาชิก	27	ระยะเวลาการบังคับใช้ข้อตกลงหย่อน
8	กฎถิ่นกำเนิดสินค้า	28	การจัดการข้อตกลงหย่อนเพื่อการแทนที่
9	การคงไว้ซึ่งมูลค่าของข้อตกลงหย่อน	29	การสนับสนุนการลดหย่อนและการเข้าร่วมของสมาชิก
10	การทบทวนส่วนต่างของสิทธิประโยชน์	30	การเข้าร่วมความตกลง
11	ความคุ้มครองตามความตกลง	31	การแจ้งการเข้าร่วม การให้สัตยาบันและการมีผลบังคับใช้
12	การขยายตัวและการกระจายทางการค้า	32	การถอนตัวออกจากความตกลง
13	การขยายข้อได้เปรียบ ผลประโยชน์ สิทธิพิเศษ ความคุ้มกันหรือเอกสิทธิ์	33	การแก้ไขบัญชีสินค้าประจำชาติของข้อตกลงหย่อน
14	การไม่บังคับใช้สิทธิพิเศษ	34	การมีผลบังคับใช้บัญชีสินค้าประจำชาติของข้อตกลงหย่อน
15	ข้อพิจารณาพิเศษสำหรับสมาชิกประเทศพัฒนาน้อยที่สุด	35	ข้อยกเว้น
16	การขยายสิทธิประโยชน์ในทางภาษีพิเศษและที่ไม่ใช่ภาษี	36	การไม่บังคับใช้ข้อตกลง
17	การระงับข้อตกลงชั่วคราว	37	ข้อสงวน
18	ระเบียบดุลการชำระเงิน	38	การเก็บรักษาหนังสือความตกลง
19	การขจัดเขตการค้าประโยชน์ทางการค้า	39	การขึ้นทะเบียนของข้อตกลง
20	การไม่บังคับใช้ความตกลง	40	ชื่อของข้อตกลง

ที่มา: รวบรวมโดยมูลนิธิ สวค.

4.2.3.3 หลักการและเหตุผลของการทำความตกลงเขตการค้าเสรี

ความตกลงเสรีทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการขยายความร่วมมือทางการค้าในระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific: ESCAP) และเพื่อสนับสนุนความร่วมมือทางการค้าในระดับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (International Economic) โดยใช้มาตรการเปิดเสรีการค้า ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ให้ประเทศสมาชิกต้องดำเนินการ ดังนี้

- (1) การปฏิบัติต่อกันในระหว่างประเทศสมาชิกภายใต้ความตกลงฉบับนี้จะต้องเป็นไปตามหลักต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน และหลักการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน
- (2) การทำการค้าระหว่างประเทศสมาชิกภายใต้ความตกลงฉบับนี้ จะต้องปฏิบัติตามหลักการดำเนินการที่โปร่งใส (Transparency) หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Nation Treatment) และหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored Nation)

- (3) การให้สิทธิประโยชน์พิเศษที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมสำหรับประเทศสมาชิกในกลุ่มประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด

4.2.3.4 รูปแบบการลดภาษีศุลกากร

ความตกลงทางการค้าฉบับนี้มีการเสนอให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามหลัก Margin of Preference (MOP) ร้อยละ 50 จากอัตราภาษีเดิม รวมถึงการลดอัตราภาษีศุลกากรตามอัตราพิกัดฮาร์โมนไนส์ระหว่างกัน ภายในกลุ่มประเทศสมาชิกครอบคลุมสินค้ากว่า 4,270 รายการ และเพิ่มอีก 587 รายการ สำหรับกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด²⁷⁶

ขอบเขตความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิกด้านภาษีครอบคลุมในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- ภาษี (Tariff)
- ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายสำหรับการนำเข้าอื่นๆ
- มาตรการอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff barriers)

การเจรจาต่อรองทางการค้าของประเทศสมาชิกภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก สามารถดำเนินการด้วยวิธีหรือกระบวนการ ดังต่อไปนี้

- การเจรจาต่อรองเพื่อลดภาษีแบบรายสินค้า (Product by Product Basis)
- การเจรจาต่อรองเพื่อลดภาษีแบบ Across-the-board
- การเจรจาต่อรองเพื่อลดภาษีแบบ Sectoral Basis

การเจรจาต่อรองทางการค้าเพื่อลดอัตราภาษีภายใต้ความตกลงทางการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก บรรดาประเทศสมาชิกจะต้องใช้หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความนิยมเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation) ต่อกัน

นอกจากนี้ การให้สิทธิประโยชน์ในด้านภาษีนั้น ประเทศสมาชิกจะให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับอัตราภาษี ค่าธรรมเนียมอื่นๆ และมาตรการอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษี สำหรับสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิกอื่น ภายใต้ความตกลงทางการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งจะถูกกำหนดไว้ในบัญชีสินค้าประจำชาติ (National List) ซึ่งเป็นรายการสินค้าที่ประเทศสมาชิกตกลงนำเข้ามาให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีภายใต้ข้อตกลงของความตกลง

การให้สิทธิพิเศษทางภาษีสำหรับประเทศสมาชิกในกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด จะต้องให้สิทธิพิเศษภายใต้ข้อตกลงพิเศษ (Special Concession) อย่างไรก็ตาม การให้สิทธิพิเศษดังกล่าวจะไม่ขยายไปถึงประเทศสมาชิกอื่นภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก ตามหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความนิยมเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored Nation)

ตัวอย่างสินค้าในบัญชีสินค้าประจำชาติ (National List) และบัญชีสินค้าพิเศษ (Special List) ของแต่ละประเทศสมาชิก

²⁷⁶ โปรดดูความตกลงทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิก Chapter II – Programme of Trade Liberalization

• จีน

สินค้าที่ถูกกำหนดภายใต้บัญชีสินค้าประจำชาติของจีนครอบคลุมสินค้า 1,697 รายการ²⁷⁷ ในขณะที่สินค้าซึ่งถูกกำหนดภายใต้บัญชีสินค้าพิเศษของจีนครอบคลุมสินค้า 161 รายการ ตามพิกัดฮาร์โมนี 2005 ระดับ 8 หลัก²⁷⁸ เช่น

ตารางที่ 4-38: บัญชีสินค้าประจำชาติ และบัญชีสินค้าพิเศษของจีน

บัญชีสินค้าประจำชาติ	บัญชีสินค้าพิเศษ
สัตว์มีชีวิต ซึ่งสามารถเป็นอาหารได้	ปลาจะละเม็ดแช่แข็ง
สัตว์มีชีวิต ซึ่งไม่สามารถเป็นอาหารได้	บิสกิตหวาน
ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เช่น ปลา Halibut สดหรือแช่แข็ง ทูน่าสดหรือแช่แข็ง	เสื้อผ้าหรือสิ่งทออื่นๆ
ผลิตภัณฑ์จากพืช เช่น หัวหอมสดหรือแช่แข็ง ถั่วสดหรือแช่แข็ง	เสื้อผ้า ฝ้าย
ผลิตภัณฑ์จากผลไม้ เช่น มะม่วงสดหรืออบแห้ง แดงโมสด ลิ้นจี่สด	

ที่มา: ศุลกากรบังกลาเทศ (2016)

• อินเดีย

สินค้าที่ถูกกำหนดภายใต้บัญชีสินค้าประจำชาติของอินเดียครอบคลุมสินค้า 570 รายการ²⁷⁹ ในขณะที่สินค้าซึ่งถูกกำหนดภายใต้บัญชีสินค้าพิเศษของอินเดียครอบคลุม 48 รายการ ตามพิกัดฮาร์โมนี 2002 ระดับ 6 หลัก²⁸⁰ เช่น

ตารางที่ 4-39: บัญชีสินค้าประจำชาติ และบัญชีสินค้าพิเศษของอินเดีย

บัญชีสินค้าประจำชาติ	บัญชีสินค้าพิเศษ
ต้นจันทน์เทศ	ผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์
ปลาทูน่าครีบลีอง	
ปลาแซลมอน Pacific ปลาแซลมอน Atlantic และปลาแซลมอน Danube	
ปลาคอด	

ที่มา: ศุลกากรบังกลาเทศ (2016)

• เกาหลีใต้

สินค้าที่ถูกกำหนดภายใต้บัญชีสินค้าประจำชาติของเกาหลีใต้ครอบคลุมสินค้า 1,367 รายการ²⁸¹ ในขณะที่สินค้าซึ่งถูกกำหนดภายใต้บัญชีสินค้าพิเศษของเกาหลีใต้ครอบคลุม 1,367 รายการตามพิกัดฮาร์โมนี 2005 ระดับ 8 หลัก²⁸² เช่น

²⁷⁷ โปรดดู National List of Concession : China, [Online],

http://bangladeshcustoms.gov.bd/beta/download/China_national_list_of_concessions_3rd_round.pdf, Access date on 7/12/2016

²⁷⁸ โปรดดู Special of List Concession : China, [online],

http://bangladeshcustoms.gov.bd/beta/download/China_special_list_of_concessions_3rd_round.pdf, Access date on 7/12/2016

²⁷⁹ โปรดดู Nation List of Concession : India, [online],

http://bangladeshcustoms.gov.bd/beta/download/India_national_list_of_concessions_3rd_round.pdf, Access date on 7/12/2016

²⁸⁰ โปรดดู Special List of Concession : India, [online],

http://bangladeshcustoms.gov.bd/beta/download/India_special_list_of_concessions_3rd_round.pdf, Access date on 7/12/2016

²⁸¹ โปรดดู National List of Concession : Republic of Korea, [online],

http://bangladeshcustoms.gov.bd/beta/download/RoK_national_list_of_concessions_3rd_round.pdf, Access date on 7/12/2016

²⁸² โปรดดู Special List of Concession : Republic of Korea, [online],

http://bangladeshcustoms.gov.bd/beta/download/RoK_special_list_of_concessions_3rd_round.pdf, Access date on 7/12/2016

ตารางที่ 4-40: บัญชีสินค้าประจำชาติ และบัญชีสินค้าพิเศษของเกาหลีใต้

บัญชีสินค้าประจำชาติ	บัญชีสินค้าพิเศษ
ปลากระบอก	ปลา Sable
มะพร้าว	ปลาไหล
มะม่วงหิมพานต์	ขนมปัง
กาแฟ	เสื้อผ้าฝ้าย
ชาเขียว	มะเขือเทศ
ผงโกโก้	ข้าวโพดหวาน
	แยม
	น้ำผลไม้

ที่มา: ศุลกากรบังกลาเทศ (2016)

• ศรีลังกา

สินค้าที่ถูกกำหนดภายใต้บัญชีสินค้าประจำชาติของศรีลังการอบคอบคอบสินค้า 427 รายการ²⁸³ ในขณะที่สินค้าซึ่งถูกกำหนดภายใต้บัญชีสินค้าพิเศษของศรีลังการอบคอบคอบ 72 รายการ ตามพิกัดฮาร์โมนไนซ์ ระดับ 6 หลัก²⁸⁴ เช่น

ตารางที่ 4-41: บัญชีสินค้าประจำชาติ และบัญชีสินค้าพิเศษของศรีลังกา

บัญชีสินค้าประจำชาติ	บัญชีสินค้าพิเศษ
ปลาอบแห้งหรือหมักเกลือ	แบตเตอรี่แห้ง
ครีบลาม	เซรามิก
ยาสระผม	เส้นใยทำด้วยมือ
เครื่องสำอาง	เสื้อผ้า
ชาเขียว	
ผงโกโก้	
ดอกไม้ไฟ	
พลาสติก	

ที่มา: ศุลกากรบังกลาเทศ (2016)

4.2.3.5 อุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษี

สำหรับมาตรการอื่นๆ ที่มีใช้ภาษี เช่น อุปสรรคทางการค้าต่างๆ (Trade Barriers) หรือมาตรการด้านสุขอนามัย (Sanitary and Phytosanitary Measures) ภายในประเทศสมาชิก ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก กำหนดให้แต่ละประเทศสมาชิกจะต้องค่อยๆ ลดหรือผ่อนคลายมาตรการดังกล่าวลงอย่างเหมาะสมตามที่องค์การการค้าโลกกำหนดไว้

²⁸³ โปรดดู Nation List of Concession : Sri Lanka, [online],

http://bangladeshcustoms.gov.bd/beta/download/Sri_Lanka_national_list_of_concessions_3rd_round.pdf, Access date on 7/12/2016

²⁸⁴ โปรดดู Special List of Concession : Sri Lanka, [online],

http://bangladeshcustoms.gov.bd/beta/download/Sri_Lanka_special_list_of_concessions_3rd_round.pdf, Access date on 7/12/2016

4.2.3.6 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า

สินค้าที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ด้านถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงทางการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก จะต้องเป็นสินค้าที่มาจากประเทศสมาชิกหรือส่งตรงจากประเทศสมาชิกผู้ส่งออกไปยังประเทศสมาชิกผู้นำเข้า โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา 2 วิธี ดังนี้²⁸⁵

(1) สินค้าที่เป็น Wholly Produced or Obtained ในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก ซึ่งมีหลักเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

- (1.1) วัตถุดิบหรือแร่ธาตุที่แทรกอยู่ในดิน พื้นน้ำ รวมถึงเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หรือใต้พื้นน้ำ รวมถึงบริเวณไหล่ทวีป
- (1.2) สินค้าจากเกษตรกรรม พืช และการทำไร่ที่เกี่ยวผลผลิตในประเทศสมาชิก
- (1.3) สัตว์ที่เกิดและเติบโตในประเทศสมาชิก
- (1.4) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ตามข้อ (1.3)
- (1.5) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการล่าหรือจับในประเทศสมาชิก
- (1.6) ผลิตภัณฑ์จากการจับปลาหรือจากสัตว์น้ำที่ได้จากทะเลหลวงโดยเรือเดินสมุทร
- (1.7) ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการหรือถูกทำขึ้นบนเรือ (Factory Ship) โดยมีลักษณะใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์ตามข้อ (1.6)
- (1.8) เศษหรือส่วนของวัตถุดิบจากการผลิตที่นำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งไม่สามารถดำเนินการตามหลักถิ่นกำเนิดได้หรือไม่สามารถทำกลับมาสมบูรณ์ได้อีก
- (1.9) ของใช้แล้วที่รวบรวมได้ในประเทศนั้น เฉพาะที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบ
- (1.10) เศษของผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบที่ได้จากการผลิต กระบวนการผลิต หรือการบริโภคที่กระทำในประเทศ
- (1.11) สินค้าที่ผลิตขึ้นจากผลิตภัณฑ์ตามข้อ (1.1) - (1.6)

(2) สินค้าที่ไม่ใช่ Wholly Produced or Obtained ในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก แต่อาจได้ถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกหากดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- (2.1) สินค้าที่ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการ จนทำให้ผลรวมมูลค่าของวัตถุดิบ ส่วนประกอบ หรือการผลิตมีถิ่นกำเนิดในประเทศที่มีใช้ประเทศสมาชิกไม่เกินร้อยละ 55 ของราคา F.O.B. ของมูลค่าสินค้าและกระบวนการผลิตขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งจะต้องดำเนินการในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกจึงจะได้รับถิ่นกำเนิดในประเทศนั้น
- (2.2) การทำความตกลงแบบ Sectoral คือ การตกลงให้สินค้าที่อยู่ในพิกัดหรือภาคส่วนใดถือว่ามีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิก
- (2.3) ราคาของวัตถุดิบ ส่วนประกอบ หรือการผลิตที่ไม่ได้มาจากประเทศสมาชิก มีดังนี้
 - ราคา C.I.F. ณ เวลามาเข้าวัตถุดิบนั้น
 - ราคาขั้นตอนที่แน่นอนที่ได้จ่ายไปสำหรับวัตถุดิบ ชิ้นส่วน หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มีถิ่นกำเนิดในประเทศคู่สัญญาซึ่งเป็นประเทศที่มีการทำงานหรือดำเนินการกระบวนการเกิดขึ้น

²⁸⁵ โปรตดู Asia-Pacific Trade Agreement Annex II

- (2.4) สำหรับหลักเกณฑ์การพิจารณาสินค้าที่ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตอย่างง่ายจนทำให้สินค้าดังกล่าวไม่ถือว่ามีถิ่นกำเนิดในประเทศที่สินค้านั้นผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการผลิต มีหลักเกณฑ์ ดังนี้
- การถนอมอาหารหรือการรักษาสินค้าให้เป็นไปตามเงื่อนไขในระหว่างการขนส่ง และการคลังสินค้า เช่น การทำให้แห้ง การแช่แข็ง การแช่เกลือ เป็นต้น
 - การปิดฝู่น การกรอง การคัดแยก การผสม การล้าง และการกวาด
 - การเปลี่ยนหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

หลักสะสมถิ่นกำเนิด (Cumulative Rule of Origin) ซึ่งตามความตกลงนี้กำหนดให้สินค้าที่จะได้รับถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิก จะต้องผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการจนเป็นสินค้าสมบูรณ์ (Finished Product) ภายในประเทศสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของราคา F.O.B.

หลักเกณฑ์การพิจารณาการส่งตรงสินค้าจากประเทศสมาชิกผู้ส่งออกไปยังประเทศสมาชิกผู้นำเข้ามีดังต่อไปนี้

- สินค้าที่ส่งออกโดยไม่ผ่านเขตแดนของประเทศอื่นที่มีใช้ประเทศสมาชิก
- สินค้าที่ได้มีการขนส่งผ่านประเทศอื่นที่มีใช้ประเทศสมาชิก และได้มีหรือไม่ได้มีการขนถ่ายหรือเก็บรักษาสินค้าไว้ในประเทศนั้น แต่ได้มีการดำเนินการ ดังนี้
 - การขนผ่านแดนนั้นเป็นความจำเป็นตามหลักภูมิศาสตร์หรือเป็นเงื่อนไขบังคับสำคัญของการขนส่ง
 - สินค้าไม่ได้มีการขายหรือบริโภคในประเทศที่ขนส่งผ่านนั้น
 - สินค้าไม่ได้มีการผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการใดๆ เว้นแต่การขนถ่ายสินค้าเข้าหรือออกหรือเก็บรักษาตามเงื่อนไข

ทั้งนี้ ภายใต้ความตกลงทางการค้าเอเชีย - แปซิฟิก ไม่มีการกำหนด PSRs

4.2.3.7 การระงับข้อพิพาท

ข้อพิพาทใดๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างประเทศสมาชิกภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิกซึ่งเกี่ยวข้องกับการตีความ การบังคับหรือคำสั่งใดๆ ตามบทบัญญัติภายใต้ความตกลงฉบับนี้ ให้ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีสมานฉันท์ ในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการสมานฉันท์ได้ ข้อพิพาทดังกล่าวจะถูกส่งไปยังคณะกรรมการสามัญเพื่อแก้ไขและระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยคณะกรรมการสามัญจะประกอบด้วยตัวแทนจากประเทศสมาชิกรวมกันเป็นคณะกรรมการ ทำหน้าที่ทบทวนประเด็นปัญหาและให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาภายใน 120 วัน นับแต่ได้รับเรื่อง ซึ่งแนวทางการตัดสินของคณะกรรมการสามัญจะเข้มติเอกฉันท์ แต่หากมติเอกฉันท์นั้นไม่สามารถทำได้ ก็จะใช้มติเสียงส่วนใหญ่ คือ 2 ใน 3 ของการลงคะแนนเสียง นอกจากนี้ คณะกรรมการสามัญยังสามารถติดต่อขอคำแนะนำจากประเทศที่สามหรือองค์การระหว่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้²⁸⁶

²⁸⁶ โปรดดู Article 21 ว่าด้วยเรื่องการระงับข้อพิพาท แห่งความตกลงทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Trade Agreement)

4.2.3.8 มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)

มาตรการปกป้อง เป็นมาตรการที่คุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศผู้นำเข้าที่อาจได้รับความเสียหายจากการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ โดยกำหนดว่าสินค้าใดซึ่งอยู่ภายใต้การให้สิทธิพิเศษตามความตกลงเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิกที่ได้มีการนำเข้ามายังอาณาเขตของคู่สัญญา โดยมีพฤติการณ์หรือปริมาณที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสินค้าภายในประเทศคู่สัญญา ซึ่งสินค้านี้จะต้องเป็นสินค้าชนิดเดียวกัน หรือเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันกับสินค้าภายในประเทศคู่สัญญาโดยตรง ประเทศคู่สัญญานั้นสามารถใช้มาตรการปกป้องดังกล่าวกับสินค้านำเข้าจากประเทศคู่สัญญาได้ โดยต้องแจ้งไปยังประเทศคู่ภาคีและให้คณะกรรมการจัดประชุมเพื่อแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว

4.2.3.9 พิธีการศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า²⁸⁷

ภายใต้ความตกลงทางการค้าฉบับนี้ ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกปรับปรุงนโยบายและจัดหามาตรการที่เหมาะสมในความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารจัดการศุลกากร การปรับปรุงระบบและรูปแบบให้มีมาตรฐานเดียวกันและสะดวกยิ่งขึ้น โดยคณะกรรมการการค้าจะเป็นผู้เข้ามาดูแลการจัดหามาตรการเหล่านี้ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องปรับใช้พิธีการศุลกากรระบบฮาร์โมนีที่ปรับปรุงล่าสุดตาม World Custom Organization อีกด้วย

เนื่องด้วยความตกลงทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิกได้จัดทำขึ้นมาเป็นเวลานาน ข้อกำหนดในเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้าจึงยังไม่มีรายละเอียดมากเพียงพอ ในปี ค.ศ. 2009 ประเทศสมาชิกจึงได้ร่วมกันจัดทำกรอบความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Framework Agreement on Trade Facilitation) ขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อส่งเสริมมาตรการการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการเปิดเสรีทางการค้าอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น²⁸⁸

4.2.3.10 ผลจากการทำความตกลงทางการค้า

ความร่วมมือภายใต้ความตกลงทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิกถือว่าประสบผลสำเร็จในการพัฒนาการค้าภายในภูมิภาค โดยสัดส่วนการส่งออกภายในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 44 ในปี ค.ศ. 2000 เป็นร้อยละ 52 ในปี ค.ศ. 2013²⁸⁹ และในปี ค.ศ. 2015 มีอัตราการส่งออกร้อยละ 40 ของการส่งออกโดยรวมของโลก ในขณะที่อัตราการนำเข้าอยู่ที่ร้อยละ 37.5 ของการนำเข้าโดยรวมของโลก²⁹⁰ ซึ่งภาพรวมของการค้าของสมาชิกภายในกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิกเป็นดังนี้

บังกลาเทศ ในช่วงปี ค.ศ. 2005-2013 สัดส่วนการค้าของบังกลาเทศกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เพิ่มขึ้นสูงกว่าเท่าตัว โดยประเทศคู่ค้าที่สำคัญสำหรับบังกลาเทศ ได้แก่ อินเดีย จีน และเกาหลีใต้

²⁸⁷ โปรดดู Article 12 d. ความตกลงทางการค้าเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Trade Agreement)

²⁸⁸ United Nations, ESCAP, Trade, Investment & Innovation, Asia-Pacific Trade Agreement, [Online], <http://www.unescap.org/apta>

²⁸⁹ Asia-Pacific Trade and Investment Report, 2014 (P.9)

²⁹⁰ Asia-Pacific Trade and Investment Report, 2016 (P.2)

จีน	ในปี ค.ศ. 2016 จีนส่งออกและนำเข้าสินค้าในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกคิดเป็นร้อยละ 48 และ 42.9 ตามลำดับ โดยมีต้นทุนทางการค้ากับประเทศในภูมิภาคลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี ค.ศ. 2008-2015 จีนประหยัดต้นทุนทางการค้าด้านภาษีกับประเทศในภูมิภาคได้ถึงร้อยละ 20
อินเดีย	อินเดียส่งออกและนำเข้าสินค้านำเข้าร้อยละ 32.8 และ 43.7 กับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยส่งออกและนำเข้าสินค้าจากจีนมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการนำเข้า อินเดียนำเข้าสินค้านำเข้าร้อยละ 17 จากจีน เนื่องจากจีนเป็น supplier หลักของอุตสาหกรรมอินเดีย ทั้งนี้ ในปี ค.ศ. 2008-2016 สัดส่วนการค้าของอินเดียกับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
ลาว	ประเทศคู่ค้าหลักของลาวคือไทยและจีน ในปี ค.ศ. 2015 สัดส่วนการนำเข้าและส่งออกสินค้านำเข้าระหว่างลาวกับไทยอยู่ที่ร้อยละ 71.4 และ 42.9 และสัดส่วนการนำเข้าและส่งออกสินค้านำเข้าระหว่างลาวกับจีนอยู่ที่ร้อยละ 20.8 และ 38.6 โดยในปี ค.ศ. 2007-2015 ลาวมีแนวโน้มสัดส่วนมูลค่าการค้ากับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก สูงขึ้น
เกาหลีใต้	ในปี ค.ศ. 2016 เกาหลีใต้ค้าขายกับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยค้าขายกับจีนมากที่สุดคิดเป็นการส่งออกและนำเข้าร้อยละ 25.1 และ 21.4 ตามลำดับ ทั้งนี้ ในปี ค.ศ. 2008-2016 แนวโน้มสัดส่วนการค้าของเกาหลีใต้กับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2016 สัดส่วนการส่งสินค้าของเกาหลีใต้ไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกสูงกว่าการส่งออกไปยังภูมิภาคอื่นๆ
ศรีลังกา	ในปี ค.ศ. 2016 ศรีลังกาค้าขายกับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก คิดเป็นร้อยละ 26.2 โดยส่งออกไปยังอินเดียมากที่สุด ด้านการนำเข้าศรีลังกานำเข้าสินค้าจากจีนและอินเดียมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.9 และ 19.6 ทั้งนี้ แนวโน้มสัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากกลุ่มภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในปี ค.ศ. 2008-2016 ของศรีลังกาเพิ่มสูงขึ้น โดยปี ค.ศ. 2016 ศรีลังกานำเข้าสินค้าจากภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก สูงกว่าประเทศในภูมิภาคอื่นๆ
มองโกเลีย	การส่งออกสินค้าของมองโกเลียมายังภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ในปี ค.ศ. 2011-2016 เติบโตต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4 ในปี ค.ศ. 2016 อัตราการเติบโตของการส่งออกสูงถึงร้อยละ 5.3 โดยร้อยละ 88.5 เป็นการส่งออกมายังจีน ทั้งนี้ มองโกเลียส่งออกและนำเข้าสินค้าจากจีนโดยตรงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79 และ 31.1 ตามลำดับ

ทั้งนี้ความร่วมมือต่างๆ ก็มีการพัฒนาต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน โดยภายหลังจากการลงนามความตกลงฉบับนี้ประเทศสมาชิกก็ได้ลงนามกรอบความตกลงด้านการค้าบริการและการลงทุน และเสริมสร้างความร่วมมือในมาตรการขจัดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ได้แก่

- กรอบความตกลงว่าด้วยการสนับสนุน การป้องกันและการเปิดเสรีด้านการลงทุน (Framework Agreement on the Promotion, se Protection and Liberalization of Investment) ลงนามเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ปี ค.ศ. 2009 โดยประเทศสมาชิกทั้งหมดได้ให้สัตยาบันเรียบร้อยแล้ว

- กรอบความตกลงว่าด้วยการสนับสนุนและการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ (Framework Agreement on the Promotion and Liberalization of Trade in Services) ลงนามเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม ปี ค.ศ. 2011
- การแลกเปลี่ยนข้อมูลมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีระหว่างกัน (Information exchange on non-tariff measures) ซึ่งได้ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นเจรจาหลักในการประชุมสภาบริหารรอบที่ 4 (Fourth Session of the Ministerial Council The Asia-Pacific Trade Agreement) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม ปี ค.ศ. 2017 ที่ผ่านมา

ตารางที่ 4-42: ตารางสรุปความตกลงเขตการค้าเสรีในระดับภูมิภาค

รายการ	ความตกลงเขตการค้าเสรี/ ความตกลงทางการค้า		
	เอเชียใต้	BIMSTEC	เอเชีย-แปซิฟิก
หลักการและเหตุผล	<p>1. ประเทศสมาชิก มีประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 7 ประเทศ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด</p>	<p>1. ประเทศสมาชิก มีประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 7 ประเทศ ซึ่งอยู่ในอนุทวีปเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด</p>	<p>1. ประเทศสมาชิก มีประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 6 ประเทศ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด</p>
	<p>2. วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลดหรือยกเลิกอุปสรรคทางการค้า - กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม - ขยายขอบเขตความร่วมมือในกลุ่มประเทศสมาชิกไปยังภาคส่วนอื่นๆ พัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิก 	<p>2. วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก - ดึงดูดนักลงทุนจากประเทศอื่นซึ่งมิใช่ประเทศสมาชิกให้เข้ามาทำการค้าและการลงทุนภายในประเทศสมาชิก โดยความตกลงเขตการค้าเสรีนี้ครอบคลุมถึงการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าและบริการ ตลอดจนการเปิดเสรีด้านการลงทุน 	<p>2. วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก โดยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามหลัก Margin of Preference (MOP) ในอัตราร้อยละ 50 รวมถึงการลดอัตราภาษีศุลกากรตามอัตราพิกัดฮาร์โมนีระหว่างประเทศสมาชิก
ความตกลงเสรีการค้าด้านภาษี	<p>1. การลดหรือยกเลิกภาษี</p> <p>1.1) <u>การลดหรือยกเลิกภาษีในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต้องลดอัตราภาษีแต่ละปีลงเท่าๆ กันทุกปี จนเหลือร้อยละ 20 ภายใน 2 ปี นับจากวันที่ลงนาม - กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต้องลด Margin of Preference ลงในอัตราร้อยละ 10 เท่าๆ กันทุก 2 ปี - หลังจากลดอัตราภาษีลงจนเหลือร้อยละ 20 แล้ว กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต้องลดอัตราภาษีแต่ละปีลงเท่าๆ กันอีก โดยแต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 จนเหลืออัตราภาษีร้อยละ 0-5 ภายใน 5 ปี เริ่มตั้งแต่ปีที่ 3 นับแต่วันลงนาม <p>1.2) <u>การลดหรือยกเลิกภาษีในกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดต้องลดอัตราภาษีแต่ละปีลงเท่าๆ กันทุกปี 	<p>1. การลดหรือยกเลิกภาษี</p> <p>1.1) <u>กลุ่มสินค้าเร่งลดอัตราภาษี (Fast Track)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา: เริ่มลดหรือยกเลิกอัตราภาษีระหว่างกันตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2006-30 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2009 และลดหรือยกเลิกอัตราภาษีให้แก่กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2006-30 มิถุนายน ค.ศ. 2007 โดยจะลดเป็นศูนย์ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2007 - กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด: เริ่มลดหรือยกเลิกอัตราภาษีระหว่างกันตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2006-30 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2009 โดยจะลดเป็นศูนย์ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2009 และลดหรือยกเลิกอัตราภาษีให้แก่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2006-30 มิถุนายน ปี ค.ศ. 	<p>1. การลดหรือยกเลิกภาษี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเทศสมาชิกสามารถเจรจาต่อรองเพื่อลดภาษีแบบ Product by Product Basis หรือแบบ Across-the-board หรือแบบ Sectorial Basis โดยการเจรจาต้องใช้หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติด้วยความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored Nation) ต่อกัน - การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีระหว่างประเทศสมาชิกจะพิจารณาจากถิ่นกำเนิดของสินค้าซึ่งถูกกำหนดไว้ในบัญชีสินค้าประจำชาติ และบัญชีสินค้าพิเศษ ของแต่ละประเทศสมาชิก

รายการ	ความตกลงเขตการค้าเสรี/ ความตกลงทางการค้า		
	เอเชียใต้	BIMSTEC	เอเชีย-แปซิฟิก
	<p>จนเหลือร้อยละ 30 ภายใน 2 ปี นับจากวันที่ลงนาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดต้องลด Margin of Preference ลงในอัตรา ร้อยละ 5 เท่าๆ กันทุก 2 ปี - หลังจากลดอัตราภาษีลงจนเหลือ ร้อยละ 30 แล้ว กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดต้องลดอัตราภาษีแต่ละปี ลงเท่าๆ กันอีก โดยแต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 จนเหลืออัตรา ภาษีร้อยละ 0-5 ภายใน 8 ปี เริ่มตั้งแต่ปีที่ 3 นับแต่วันลงนาม 	<p>2011 โดยจะลดเป็นศูนย์ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2011</p> <p>1.2) <u>กลุ่มสินค้าลดอัตราภาษีปกติ (Normal Track)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา: เริ่มลดหรือ ยกเลิกอัตราภาษีระหว่างกันตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2007 -30 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2012 โดยจะลดเป็นร้อยละ 0-5 ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2012 และลดหรือ ยกเลิกอัตราภาษีให้แก่กลุ่มประเทศ พัฒนาน้อยที่สุด ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2007-30 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2010 โดยจะลดเป็น ร้อยละ 0-5 ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2010 - กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด: เริ่มลด หรือยกเลิกอัตราภาษีระหว่างกัน ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2007 - 30 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2015 โดยจะลด เป็นร้อยละ 0-5 ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2015 และลดหรือ ยกเลิกอัตราภาษีให้แก่กลุ่มประเทศ กำลังพัฒนาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2007-30 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2017 โดยจะลดเป็นร้อยละ 0-5 ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2017 	
	<p>2. สินค้าที่มีการตั้งข้อสงวน (Negative List)</p> <ul style="list-style-type: none"> - มักเป็นสินค้าที่อยู่ในบัญชีสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) เช่น สัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ น้ำผึ้งธรรมชาติ มันฝรั่ง ถ่านหิน ไม้ ซาข้าว เป็นต้น จึงไม่อยู่ในขอบเขตการลดหรือยกเลิภาษี เว้นแต่จะได้มีการตกลงเจรจากันระหว่างประเทศสมาชิก กำหนดให้มีการทบทวนและพิจารณาจำนวนสินค้าที่อยู่ในบัญชีสินค้าอ่อนไหวทุกๆ 4 ปี 	<p>2. สินค้าที่มีการตั้งข้อสงวน (Negative List)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครอบคลุมรายการสินค้าน้อยกว่า 23 ของพิกัดศุลกากร 6 หลัก ในระบบฮาร์โมนิซ์ 2007 กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุดสามารถเรียกร้องให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาลดอัตราภาษีสำหรับสินค้าซึ่งอยู่ในกลุ่มสินค้าที่มีการตั้งข้อสงวนได้ 	
<p>ความตกลงเสรีการค้าด้านกฎถิ่นกำเนิดสินค้า</p>	<p>1. หลักเกณฑ์การกำหนดถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - สินค้าที่เป็น Good Wholly Obtained or Produce ถือว่ามีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิกทันที เช่น วัตถุดิบที่ได้มาจากดิน น้ำ หรือพื้นใต้ทะเล ผัก สิ่งมีชีวิตที่เกิดและเติบโตในประเทศนั้น ฯลฯ - สินค้าที่มีใช้ Good Wholly Obtained or Produce หากปฏิบัติตามหลัก 	<p>1. หลักเกณฑ์การกำหนดถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <p>1.1) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา: ใช้หลักการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศ (DVA) และหลักการเปลี่ยนแปลงพิกัดในระดับประเภท (CTH) เป็นเกณฑ์ โดย</p> <ul style="list-style-type: none"> - DVA สำหรับสินค้าที่มีลักษณะเป็น Finished Product ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของมูลค่า F.O.B. 	<p>1. หลักเกณฑ์การกำหนดถิ่นกำเนิดสินค้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - สินค้าที่เป็น Good Wholly Obtained or Produce ถือว่ามีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิกทันที เช่น วัตถุดิบที่ได้มาจากดิน น้ำ หรือพื้นใต้ทะเล ผัก สิ่งมีชีวิตที่เกิดและเติบโตในประเทศนั้น ฯลฯ - สินค้าที่มีใช้ Good Wholly Obtained or Produce หากดำเนินการหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในความตกลงเสรีการค้า

รายการ	ความตกลงเขตการค้าเสรี/ ความตกลงทางการค้า		
	เอเชียใต้	BIMSTEC	เอเชีย-แปซิฟิก
	Single Contracting State Content และหลัก Regional Cumulative จะถือว่าสินค้านั้นมีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิก - มีการจัดทำกฎ PSRs จำนวน 191 รายการ	- CTH ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในระดับ 6 หลัก 1.2) สำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด: ใช้หลักการเพิ่มมูลค่าภายในประเทศ (DVA) และหลักการเปลี่ยนแปลงพิกัดในระดับประเภท (CTH) เป็นเกณฑ์ โดย - DVA สำหรับสินค้าที่มีลักษณะเป็น Finished Product ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่า F.O.B. - CTH ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในระดับ 6 หลัก 1.3) มีการจัดทำกฎ PSRs จำนวน 147 รายการ	ฉบับนี้จะถือว่าสินค้านั้นมีถิ่นกำเนิดในประเทศสมาชิก
	2. กรณีที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามหลักถิ่นกำเนิด สินค้าที่มีการดำเนินการกระบวนการอย่างง่าย (Insufficient Working or Processing) เช่น การถนอมรักษาสินค้าในระหว่างการขนส่ง การปิดฝู้น การกรอง การตัดแยก การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์		2. กรณีที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามหลักถิ่นกำเนิด สินค้าที่มีการดำเนินการกระบวนการอย่างง่าย (Insufficient Working or Processing) เช่น การถนอมรักษาสินค้าในระหว่างการขนส่ง การปิดฝู้น การกรอง การตัดแยก การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์

4.3 ความคืบหน้าความตกลงที่อยู่ระหว่างการเจรจาของศรีลังกา

จากความต้องการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศกำลังพัฒนารายได้ระดับบนและประเทศพัฒนาแล้วตามลำดับ ศรีลังกาจึงได้มีการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับทวิภาคี ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ โดยการทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement) และให้สิทธิพิเศษทางการค้า รวมถึงข้อตกลงการเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก ซึ่งความตกลงที่อยู่ระหว่างการเจรจา มีดังนี้

4.3.1 ความตกลงสิทธิพิเศษทางการค้าอิหร่าน-ศรีลังกา (Iran – Sri Lanka Preferential Trade Agreement)²⁹¹

- ลงนามเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2004²⁹²
- อยู่ระหว่างการเจรจาและยังไม่มีผลบังคับใช้²⁹³
- ไม่ปรากฏวันที่จะบังคับใช้

²⁹¹ Iran – Sri Lanka Preferential Trade Agreement, [online], <https://aric.adb.org/fta/sri-lanka-iran-preferential-trade-agreement>, Access date on 18/12/2016

²⁹² <http://www.bilaterals.org/?sri-lanka-iran-sign-bilateral>

²⁹³ ASIA Regional Integration Center, Free Trade Agreements, FTA by country/economy [Online], <https://aric.adb.org/fta-country/>, Access date on 27/4/2017

กรอบการเจรจาความตกลงสิทธิพิเศษทางการค้าดังกล่าวครอบคลุมถึง ความตกลงทางด้าน สิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ความร่วมมือด้านต่างๆ การงดเว้นวีซ่าทางการทูตและอื่นๆ โดยกลุ่มที่คาดว่าจะ ได้รับประโยชน์จากความตกลงโดยหลัก ได้แก่ การค้าฯ ภาคอุตสาหกรรม และภาคปิโตรเลียม และการเข้ามา ลงทุนของอิหร่านในศรีลังกาในรูปแบบของ joint ventures²⁹⁴

ล่าสุดเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 2018 ในวาระการเยือนศรีลังกาของตัวแทนจากกระทรวง พลังงานของอิหร่าน ทั้งสองประเทศได้มีการหารือและลงนามเพื่อขยายกรอบการเจรจาความร่วมมือระหว่าง กันในหลายด้าน โดยเฉพาะประเด็นการทบทวนอุปสรรคและหาแนวทางในการแก้ไขและเร่งการใช้ประโยชน์ ความตกลงทางการค้าระหว่างกัน

4.3.2 ตกลงการค้าเสรีจีน-ศรีลังกา (People's Republic of China-Sri Lanka Free Trade Agreement)²⁹⁵

- เริ่มเจรจามีการเริ่มประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม ปี ค.ศ. 2013
- มีการเจรจาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 23 กันยายน ปี ค.ศ. 2014
- จากการประชุมเมื่อวันที่ 16-19 มกราคม ปี ค.ศ. 2017 ทั้งสองประเทศต่างแลกเปลี่ยน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการ การลงทุน เศรษฐกิจ และความร่วมมือทาง เทคนิค กฎถิ่นกำเนิดสินค้า พิธีการศุลกากรและการกระตุ้นทางการค้า มาตรการทาง เทคนิคต่อการค้า (TBT) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) และมาตรการ เยียวยาทางการค้า ซึ่งการประชุมดังกล่าวมีแนวโน้มไปในทางที่ดี²⁹⁶
- คาดว่าจะลงนามภายในปี ค.ศ. 2017
- ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2017 ได้ประชุมรอบที่ 6 เรื่อง การค้าบริการเสร็จสิ้นลงเป็นที่ เรียบร้อย ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการตกลงเรื่อง Most Favored Nation และ Stand Still Clause

ล่าสุดเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 2018 ศรีลังกาประกาศขอขยายระยะเวลาในการเจรจา ความตกลงทางการค้าเสรีจีน-ศรีลังกาออกไป เพื่อทบทวนถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเปิดเสรี เนื่องจาก มีข้อเรียกร้องจากประชาชนชาวศรีลังกาที่ต้องการทราบแนวทางการรับมือที่ชัดเจนต่อผลกระทบที่อาจเกิด กับผู้ประกอบการท้องถิ่น จากการที่ศรีลังกาเป็นตลาดขนาดเล็กที่มีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนสูง จึงมีความกังวลต่อความเป็นไปได้ที่สินค้าจีนจะทะลักเข้ามา นอกจากนี้ยังมีปัญหาการเดินขบวนต่อต้าน การลงทุนเขตอุตสาหกรรมของจีนทางตอนใต้ของศรีลังกาเมื่อปลายปี ค.ศ. 2017 อีกด้วย

²⁹⁴ <https://financialtribune.com/articles/economy-domestic-economy/81698/iran-sri-lanka-to-expand-economic-ties>, Access date on 12/02/2018

²⁹⁵ People's Republic of China-Sri Lanka Free Trade Agreement, [online], https://aric.adb.org/fta/peoples_republic_of_china-sri_lanka_free_trade_agreement, Access date on 18/12/2016

²⁹⁶ The 5th Round of China-Sri Lanka FTA Negotiation Held. Website: http://fta.mofcom.gov.cn/enarticle/ensri/enchinasrinews/201702/34198_1.html

²⁹⁹ <https://www.todayonline.com/world/sri-lanka-eyeing-longer-talks-china-free-trade-agreement>, Access date on 03/02/2018

³⁰⁰ <https://www.mti.gov.sg/NewsRoom/SiteAssets/Pages/Sri-Lanka-Singapore-Free-Trade-Agreement-enters-into-force-on-1-May-2018/SRI%20LANKA-SINGAPORE%20FREE%20TRADE%20AGREEMENT%20ENTERS%20INTO%20FORCE%20ON%201%20MAY%202018.pdf>, , Access date on 24/01/2018

4.3.3 ความตกลงการค้าเสรีสิงคโปร์-ศรีลังกา (Sri Lanka-Singapore Free Trade Agreement)

- เริ่มเจรจาเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2016
- ลงนามเมื่อวันที่ 23 มกราคม ปี ค.ศ. 2018
- มีผลบังคับใช้วันที่ 1 พฤษภาคม ปี ค.ศ. 2018

4.3.3.1 ข้อตกลงระหว่างสิงคโปร์และศรีลังกาเดิมที่ยังคงมีอยู่

- Bilateral Investment Treaty (BIT) - ลงนามและมีผลบังคับใช้เมื่อปี ค.ศ. 1980
- Avoidance of Double Taxation Agreement (DTA) – ลงนามครั้งแรกในเดือน พฤษภาคม ปี ค.ศ. 1979 จากนั้นได้มีการทบทวนและลงนามอีกครั้งในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2014 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม ปี ค.ศ. 2018

ศรีลังกาเป็นคู่ค้าสำคัญของสิงคโปร์ ในปี ค.ศ. 2017 ทั้งสองประเทศมีมูลค่าการค้าระหว่างกันอยู่ในลำดับที่ 36 คิดเป็น 2.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยสิงคโปร์ส่งออกสินค้าไปยังศรีลังกาถึง 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในขณะที่สิงคโปร์นำเข้าสินค้าจากศรีลังกา 178 ล้านเหรียญฯ ทั้งนี้ศรีลังกาเป็นประเทศที่สิงคโปร์ส่งออกสินค้ามากที่สุดลำดับที่ 27 สินค้าส่งออกหลักของสิงคโปร์ ได้แก่ น้ำมันรถยนต์ (กลุ่ม motor spirit) น้ำมันปิโตรเลียม เชื้อเพลิงดีเซล ทอง และเพชรพลอย สินค้านำเข้าจากศรีลังกา ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหอมระเหย เครื่องประดับเสื้อผ้า และแป้งสาลี ในส่วนของการค้าภาคบริการ ในปี ค.ศ. 2016 สิงคโปร์ส่งออกบริการไปยังศรีลังกาคิดเป็นมูลค่า 338 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และนำเข้าภาคบริการจากศรีลังกาคิดเป็นมูลค่า 221 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ด้านการลงทุนเริ่มมีการก่อตั้งบริษัทสิงคโปร์ในศรีลังกาตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1990 ปัจจุบันมีบริษัทสิงคโปร์ในศรีลังกาประมาณ 90 บริษัท ทั้งในภาคการก่อสร้าง สาธารณูปโภค ภาคอุตสาหกรรม ภาคการผลิตอาหาร และภาคบริการ

ความตกลงการค้าเสรีสิงคโปร์-ศรีลังกา นับเป็นความตกลงทางการค้าแรกของศรีลังกาที่มีความทันสมัยและมีเนื้อหาครอบคลุมกว้างขวางที่สุด โดยครอบคลุมถึงการค้าภาคบริการ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารทางไกล การลงทุน ทรัพย์สินทางปัญญา และการจัดซื้อจัดจ้างในภาครัฐ ถือเป็นส่วนสำคัญที่เอื้ออำนวยให้บริษัทสิงคโปร์สามารถเข้าไปสร้างเครือข่ายธุรกิจในตลาดศรีลังกา และใช้ศรีลังกาเป็นฐานที่มั่นในการขยายเข้าสู่ตลาดเอเชียใต้ต่อไป

4.3.3.2 ประโยชน์หลักที่ทั้งสองฝ่ายจะได้รับจากความตกลงการค้าเสรีสิงคโปร์ – ศรีลังกา

การลดภาษี ร้อยละ 80 ของรายการส่งออกของสิงคโปร์ จะทยอยได้รับการลดภาษีลงภายในระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่สัญญาจะมีผลบังคับใช้ โดยการส่งออกของสิงคโปร์จะได้รับประโยชน์จากการประหยัดต้นทุนภาษีถึง 10 ล้านเหรียญดอลลาร์สิงคโปร์ต่อปี

การเข้าถึงสัญญาของรัฐบาล ภายใต้ข้อตกลงนี้ อนุญาตให้บริษัทสิงคโปร์เข้าร่วมประมูลโครงการของรัฐบาลหรือโครงการขนาดใหญ่ของส่วนกลางของศรีลังกา

การเข้าถึงตลาดภาคบริการได้กว้างขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มภาคบริการที่อยู่ในความสนใจของบริษัท สิงคโปร์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ สิ่งแวดล้อม การก่อสร้าง การท่องเที่ยว และบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การถ่ายโอนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ข้ามแดน ภายใต้ความตกลงนี้มีการระบุถึงหมวดการพาณิชย์ทาง อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งครอบคลุมถึงการถ่ายโอนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ข้ามแดน ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายด้านการเพิ่มอุปสงค์ทางการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และบริการดิจิทัล

การเพิ่มความคุ้มครองการลงทุน ภายใต้ความตกลงในหมวดของการลงทุนมีการระบุให้ Singapore International Arbitration Center เป็นสถาบันสำหรับไกล่เกลี่ยกรณีขัดแย้งระหว่างนักลงทุนและรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้สิงคโปร์เป็นอนุญาโตตุลาการ นอกจากนี้ข้อตกลงยังระบุถึงการคุ้มครองการเลือกปฏิบัติจากสัญชาติและคุ้มครองจากการถูกเวนคืนอีกด้วย

หลังจากที่ศรีลังกาจัดตั้ง National Trade Policy committee และกลับมาเดินหน้าข้อตกลงการค้าเสรีและข้อตกลงทวิภาคีอีกครั้ง จนกระทั่งมีการลงนามในข้อตกลงการค้าเสรีสิงคโปร์-ศรีลังกา เมื่อวันที่ 23 มกราคม ปี ค.ศ. 2018 สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมของศรีลังกาในการเปิดสู่เวทีโลก ปัจจุบันศรีลังกามุ่งเป้าหมายไปที่ตลาดเกิดใหม่ในแถบเอเชียและเอเชียตะวันออกไกล เช่น ตลาดอาเซียน โดยมีแผนเดินหน้าการเจรจา ความตกลงการค้าเสรีกับไทย อินเดีย และจีน ตามลำดับ ทั้งนี้ศรีลังกามุ่งไปที่การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า เพื่อดึงดูดการลงทุน ภาคบริการ และภาคอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงถึงกันเข้าสู่ประเทศ